

A BIZOTTSÁG (EU) 2016/611 HATÁROZATA**(2016. április 15.)**

a szervezeteknek a közösségi környezetvédelmi vezetési és hitelesítési rendszerben (EMAS) való önkéntes részvételéről szóló 1221/2009/EK rendelet értelmében az idegenforgalmi ágazatban alkalmazandó legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlatot, ágazati környezeti teljesítménymutatókat és kiválósági referenciaértékeket megállapító referenciadokumentumról

(az értesítés a C(2016) 2137. számú dokumentummal történt)

(EGT-vonatkozású szöveg)

AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG,

tekintettel az Európai Unió működéséről szóló szerződésre,

tekintettel a szervezeteknek a közösségi környezetvédelmi vezetési és hitelesítési rendszerben (EMAS) való önkéntes részvételéről és a 761/2001/EK rendelet, a 2001/681/EK és a 2006/193/EK bizottsági határozat hatályon kívül helyezéséről szóló, 2009. november 25-i 1221/2009/EK európai parlamenti és tanácsi rendeletre ⁽¹⁾ és különösen annak 46. cikke (1) bekezdésére,

mivel:

- (1) Az 1221/2009/EK rendelet arra kötelezi a Bizottságot, hogy a tagállamokkal és más érdekelttel konzultálva az egyes gazdasági ágazatokra vonatkozó referenciadokumentumokat dolgozzon ki. Az ágazati referenciadokumentumokra azért van szükség, hogy segítsék a szervezeteket az adott ágazatban legfontosabb környezetvédelmi szempontokra való összpontosításban, valamint hogy lehetővé váljon a szervezetek környezetvédelmi teljesítményének értékelése, jelentése és javítása. Ezekben a dokumentumokban ismertetni kell a legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlatot, a környezeti teljesítménymutatókat, valamint adott esetben az ágazati teljesítményszintek azonosítására szolgáló kiválósági referenciaértékeket és értékelési rendszereket.
- (2) „A szervezeteknek a közösségi környezetvédelmi vezetési és hitelesítési rendszerben (EMAS) való önkéntes részvételéről szóló, 1221/2009/EK rendelet szerint ágazati és ágazatközi referenciadokumentumok elfogadása céljából az ágazatok tájékoztató jellegű jegyzékét meghatározó munkaterv elkészítése” című bizottsági közlemény ⁽²⁾ meghatározza az ágazati és az ágazatközi referenciadokumentumok kidolgozásának munkatervét és a kiemelten kezelendő ágazatok tájékoztató jellegű jegyzékét, amelyen az idegenforgalom is szerepel.
- (3) Az e határozatban előírt intézkedések összhangban vannak az 1221/2009/EK rendelet 49. cikke alapján létrehozott bizottság véleményével,

ELFOGADTA EZT A HATÁROZATOT:

1. cikk

Az idegenforgalmi ágazatban alkalmazandó legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlatot, ágazati környezeti teljesítménymutatókat és kiválósági referenciaértékeket megállapító ágazati referenciadokumentumot a melléklet tartalmazza.

⁽¹⁾ HL L 342., 2009.12.22., 1. o.

⁽²⁾ HL C 358., 2011.12.8., 2. o.

2. cikk

Az EMAS keretében nyilvántartásba vett, idegenforgalommal foglalkozó szervezeteknek figyelembe kell venniük ezt az ágazati referenciadokumentumot, és ennek megfelelően:

- a környezetvédelmi teljesítményértékelésekre figyelemmel használniuk kell a referenciadokumentum megfelelő elemeit környezetvédelmi vezetési rendszerük kialakítása és végrehajtása során,
- környezetvédelmi nyilatkozataikban be kell mutatniuk, hogy hogyan használták fel az ágazati referenciadokumentumban ismertetett ágazatspecifikus környezeti teljesítménymutatókat, legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlatot és kiválósági referenciaértékeket a környezeti teljesítmény javítását szolgáló intézkedések és lépések, vagy az esetleges prioritások meghatározása során.

3. cikk

Az ágazati referenciadokumentumban megállapított kiválósági referenciaértékek teljesítése az EMAS keretében nyilvántartásba vett szervezetek számára nem kötelező, hiszen az EMAS önkéntes jellegéből fakadóan az érintett szervezetek a költségek és a hasznok fényében maguk értékelik, hogy számukra megvalósítható-e a referenciaértékeknek való megfelelés.

Ennek a határozatnak a tagállamok a címzettjei.

Kelt Brüsszelben, 2016. április 15-én.

a Bizottság részéről

Karmenu VELLA

a Bizottság tagja

MELLÉKLET

TARTALOMJEGYZÉK

1.	Bevezetés	30
2.	Alkalmazási terület	33
3.	Legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlatok, ágazati környezeti teljesítménymutatók és kiválósági referenciaértékek az idegenforgalmi ágazatban	36
3.1.	Az idegenforgalmi ágazatot átfogóan érintő kérdések	36
3.1.1.	Környezetvédelmi vezetési rendszer alkalmazása	36
3.1.2.	Az ellátási lánc irányítása	36
3.2.	Desztinációmenedzsment	37
3.2.1.	Stratégiai desztinációfejlesztési tervek	37
3.2.2.	A biológiai sokféleség megőrzése és az azzal való gazdálkodás	37
3.2.3.	Infrastruktúra és a szolgáltatások biztosítása	38
3.3.	Az utazásszervezők és az utazási irodák tevékenységei	38
3.3.1.	A szállítási/fuvarozási műveletek környezeti hatásának csökkentése és ellentételezése	38
3.3.2.	A szállásadók környezetközpontúbbá tételének előmozdítása	39
3.3.3.	A desztinációk teljesítményjavulásának ösztönzése	40
3.3.4.	Fenntartható utazási csomagok kínálata és a fenntarthatóbb viselkedés ösztönzése a turisták körében	40
3.3.5.	Hatékony kiskereskedelmi és irodai műveletek	41
3.4.	A szálláshelyek vízfogyasztásának visszaszorítása	41
3.4.1.	A vízellátó rendszer ellenőrzése, karbantartása és optimalizációja	41
3.4.2.	A vendégszobák víztakarékos szerelvényekkel való felszerelése	42
3.4.3.	Környezetbarát szobatakarítás	42
3.4.4.	A kisüzemi mosások optimalizálása	43
3.4.5.	A nagyüzemi mosások optimalizálása vagy a mosás alvállalkozásba adása	43
3.4.6.	Optimalizált medence-karbantartás	44
3.4.7.	Az esővíz és a szürkevíz hasznosítása	44
3.5.	Hulladék- és szennyvízgazdálkodás a szálláshelyeken	45
3.5.1.	A hulladékkeletkezés megelőzése	45
3.5.2.	A hulladék szétválogatása és újrafeldolgozásra küldése	45
3.5.3.	Szennyvíztisztítás	45
3.6.	A szálláshelyek energiafogyasztásának visszaszorítása	46
3.6.1.	Energetikai monitoring és energiagazdálkodási rendszerek	46
3.6.2.	Az épületek külső térelhatárolóinak hatékonysága	46

3.6.3.	Optimalizált fűtő, szellőztető és légkondicionáló rendszerek	47
3.6.4.	Hőszivattyúk és geotermikus fűtés/hűtés alkalmazása	47
3.6.5.	Energiatakarékos megvilágítás és elektromos berendezések	48
3.6.6.	Megújuló energiaforrások	48
3.7.	Éttermek és szállodai konyhák	49
3.7.1.	Az étel és ital zöld beszerzése	49
3.7.2.	Szerveshulladék-gazdálkodás	49
3.7.3.	Optimalizált mosogatás, takarítás és ételkészítés	49
3.7.4.	Optimalizált főzés, szellőztetés és hűtés	50
3.8.	Kempingek	50
3.8.1.	A vendégek környezetvédelmi tájékoztatása	50
3.8.2.	A kültéri területek környezetközpontú kezelése	51
3.8.3.	A kempingek energiahatékonysága és megújulóenergia-használata	51
3.8.4.	A kemping víztakarékossága	52
3.8.5.	Hulladék-visszaszorítás a kempingekben	52
3.8.6.	Természetes tavak	53
4.	Ajánlott fő ágazatspecifikus környezetvédelmi teljesítménymutatók	54

1. BEVEZETÉS

Ez az ágazati referenciadokumentum (ÁRD) a szervezeteknek a közösségi környezetvédelmi vezetési és hitelesítési rendszerben (EMAS) való önkéntes részvételéről szóló 1221/2009/EK rendelet ⁽¹⁾ 46. cikke értelmében került kidolgozásra. A dokumentum tartalmának jobb megértése érdekében a bevezetés vázlatosan ismerteti ezen ÁRD jogi háttérét és használatának módját.

Az ÁRD alapja egy részletes tudományos és szakpolitikai jelentés ⁽²⁾, amelyet az Európai Bizottság Közös Kutatóközpontja (JRC) keretében működő hét intézet egyike, a Technológiai Jövőkutató Intézet (IPTS) állított össze.

A jogi háttér

A közösségi környezetvédelmi vezetési és hitelesítési rendszert (EMAS) 1993-ban az 1836/93/EGK tanácsi rendelet ⁽³⁾ hozta létre és nyitotta meg a szervezetek önkéntes részvétele előtt. Az azóta eltelt időszakban az EMAS két alkalommal módosult jelentősen:

- az Európai Parlament és a Tanács 761/2001/EK rendelete ⁽⁴⁾,
- és az 1221/2009/EK rendelete révén.

⁽¹⁾ HL L 342., 2009.12.22., 1. o.

⁽²⁾ A tudományos és szakpolitikai jelentés nyilvánosan hozzáférhető a JRC/IPTS internetes oldalain, a következő címen: <http://susproc.jrc.ec.europa.eu/activities/emas/documents/TourismBEMP.pdf>. Az ezen ágazati referenciadokumentumban rögzített, a legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlatra és annak alkalmazhatóságára vonatkozó megállapítások, illetőleg a konkrét környezeti teljesítménymutatók és kiválósági referenciaértékek a tudományos és szakpolitikai jelentésben dokumentált megállapításokon alapulnak. A jelentés minden háttér-információt és műszaki részletet tartalmaz.

⁽³⁾ A Tanács 1993. június 29-i 1836/93/EGK rendelete az ipari vállalkozásoknak a közösségi környezetvédelmi vezetési és hitelesítési rendszerben való önkéntes részvételének lehetővé tételéről (HL L 168., 1993.7.10., 1. o.).

⁽⁴⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 2001. március 19-i 761/2001/EK rendelete a szervezeteknek a közösségi környezetvédelmi vezetési és hitelesítési rendszerben (EMAS) való önkéntes részvételének lehetővé tételéről (HL L 114., 2001.4.24., 1. o.).

A legutóbbi módosítás 2010. január 11-én lépett hatályba, és annak fontos új eleme az ágazati referenciadokumentumok kidolgozásáról rendelkező 46. cikk. Ezek a dokumentumok az adott ágazat legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlatait, környezeti teljesítménymutatóit, valamint – szükség szerint – a különböző teljesítményszintek azonosítására szolgáló kiválósági referenciaértékeket és értékelési rendszereket írják le.

E dokumentum értelmezése és használata

A környezetvédelmi vezetési és hitelesítési rendszer (EMAS) önkéntes részvételen alapuló rendszer azon szervezetek számára, amelyek elkötelezettek környezeti teljesítményük folyamatos javítása mellett. Ezen a kereten belül ez az ágazati referenciadokumentum (ÁRD) ágazatspecifikus iránymutatást tartalmaz az idegenforgalmi ágazat számára, rámutat számos javítási lehetőségre, és ismerteti a legjobb gyakorlatnak számító eljárásokat.

Szerzője az Európai Bizottság Közös Kutatóközpontja, de az érdekelték észrevételei is felhasználásra kerültek. Egy szakértőkből és ágazati érdekeltekből álló műszaki munkacsoport az Európai Bizottság Közös Kutatóközpontja vezetésével megvitatta, majd elfogadta a dokumentumban ismertetett legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlatokat, ágazati környezeti teljesítménymutatókat és kiválósági referenciaértékeket. A referenciaértékeket illetően megállapítást nyert, hogy azok hitelesen képviselik azt a környezeti teljesítményszintet, amelyet az ágazat legjobban teljesítő szervezetei érnek el.

Az ÁRD célja ötletekkel és inspirációval, valamint gyakorlati és műszaki útmutatással segíteni és támogatni mindazon szervezeteket amelyek javítani szeretnék környezeti teljesítményüket.

Az ÁRD elsősorban azoknak a szervezeteknek szól, amelyek már nyilvántartásba vannak véve az EMAS keretében, másodsorban azoknak, amelyek a jövőben kívánják magukat nyilvántartásba vettetni; harmadsorban pedig azoknak, amelyek környezeti teljesítményük javítása érdekében szeretnék többet megtudni a legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlatokról. Mindebből következik, hogy a dokumentum célja az idegenforgalmi ágazatban tevékenykedő összes szervezet és szereplő támogatása abban, hogy a számára – akár közvetlen, akár közvetett módon – releváns környezeti tényezőkre összpontosíthasson, illetve megismerhesse a legjobbnak tartott gyakorlatokat, a környezeti teljesítményének mérésére alkalmas, az adott ágazat szempontjából releváns környezeti teljesítménymutatókat és kiválósági referenciaértékeket.

Miként vegyék figyelembe az EMAS-ban nyilvántartásba vett szervezetek az ÁRD-t

Az 1221/2009/EK rendelet értelmében az EMAS-ban nyilvántartásba vett szervezetek két különböző szinten vehetik figyelembe az ÁRD-ket:

1. a környezeti állapotfelmérés eredményének fényében a környezetvédelmi vezetési rendszer kidolgozása és végrehajtása során (4. cikk (1) bekezdés b) pont);

Ez azt jelenti, hogy a szervezeteknek fel kell használniuk az ágazati referenciadokumentum releváns elemeit a saját környezeti állapotfelmérésükben és környezeti politikájukban azonosított releváns környezeti tényezőkkel kapcsolatos környezeti célkitűzéseik és környezeti céljaik meghatározása és felülvizsgálata keretében, valamint a környezeti teljesítményük javítása érdekében megteendő intézkedések meghatározása során.

2. környezetvédelmi nyilatkozatuk készítésekor (4. cikk (1) bekezdés d) pont és 4. cikk (4) bekezdés).

Vagyis:

- a) A szervezeteknek az ÁRD-ben azonosított ágazatspecifikus környezeti teljesítménymutatókat kell figyelembe venniük azon teljesítménymutatók meghatározásakor, amelyek alapján jelentést készítenek környezeti teljesítményükről. ⁽¹⁾

⁽¹⁾ A rendelet IV. melléklete B. szakaszának e) pontja úgy rendelkezik, hogy a környezetvédelmi nyilatkozatnak tartalmaznia kell a következőket: „a szervezetről rendelkezésre álló teljesítményadatok összegzése összehasonlítva a környezeti célokkal és célkitűzésekkel, tekintettel a jelentős környezeti hatásokra. Jelentést kell készíteni az alapmutatókról és a C. szakaszban meghatározott egyéb létező releváns környezeti teljesítményi mutató[k]ról.” A IV. melléklet C. szakasza értelmében „Minden szervezet évente jelentést készít a környezetvédelmi nyilatkozatában pontosabban meghatározott környezeti tényezőkhez kapcsolódó teljesítményéről is, és ha rendelkezésre állnak, figyelembe veszi a 46. cikkben említett ágazati referenciadokumentumokat.”

A jelentéstételhez alkalmazott teljesítménymutatókat az ÁRD-ben javasolt mutatók és az alapján kell kiválasztani, hogy azok mennyire relevánsak a szervezet környezeti állapotfelmérésében azonosított jelentős környezeti hatások szempontjából. Mindazonáltal csak a környezeti állapotfelmérésben azonosított legjelentősebb környezeti hatások szempontjából releváns mutatókat kell használni.

- b) A környezetvédelmi nyilatkozatban meg kell említeni, hogy a releváns legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlatokat és adott esetben a kiválósági referenciaértékeket miként vették figyelembe.

Be kell mutatni, hogy a környezeti teljesítmény (további) javítása érdekében megteendő intézkedések és lépések meghatározásában és az esetleges kiemelt területek kijelölésében hogyan használták fel a legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlatokat és a kiválósági referenciaértékeket (amelyek az ágazat legjobban teljesítő szervezetei által elért környezeti teljesítményt képviselik). Ugyanakkor a legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlatok alkalmazása vagy a kiválósági referenciaértékek teljesítése nem kötelező, hiszen az EMAS önkéntes jellegéből fakadóan maguk az érintett szervezetek dönthetik el a költségek és a hasznok elemzése alapján, hogy számukra megvalósítható-e az ezeknek való megfelelés.

A környezeti teljesítménymutatókhoz hasonlóan a legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlatok és a kiválósági referenciaértékek relevanciáját és alkalmazhatóságát is a szervezetnek kell megítélnie a környezeti állapotfelmérésben általa azonosított jelentős környezeti hatások, valamint az anyagi és műszaki lehetőségek ismeretében.

Az ÁRD olyan elemeit (teljesítménymutatók, legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlatok, kiválósági referenciaértékek), amelyek nem relevánsak a szervezet által a környezeti állapotfelmérésben azonosított jelentős környezeti hatások szempontjából, nem kell sem jelteni, sem bemutatni a környezetvédelmi nyilatkozatban.

Az EMAS-ban való részvételt egy folyamatnak kell tekinteni. Keretében a szervezetnek minden olyan alkalommal célszerű elolvasnia az ÁRD egy-egy részterülettel foglalkozó szakaszát, amikor (értékelést követően) javítani szeretné környezeti teljesítményét, hogy abból merítsen ötletet a következő lépésben kezelendő kérdéshez.

Az EMAS környezetvédelmi hitelesítők ellenőrizni fogják, hogy a szervezet környezetvédelmi nyilatkozatának elkészítésekor figyelembe vette-e, illetőleg hogyan vette figyelembe az ÁRD-t (1221/2009/EK rendelet 18. cikk (5) bekezdés d) pont).

Vagyis az akkreditált környezetvédelmi hitelesítők az ellenőrzés során bizonyítékokat fognak kérni a szervezettől arra vonatkozóan, hogy az ÁRD elemei közül hogyan választották ki és vették figyelembe a számukra a környezeti állapotfelmérés fényében relevánsakat. Az ÁRD-ben bemutatott kiválósági referenciaértékek teljesülését nem fogják ellenőrizni, azt viszont igen, hogy a szervezet hogyan követte az ÁRD útmutatásait a teljesítménymutatók kiválasztása és azon önkéntes intézkedések meghatározása során, amelyeket végrehajtva javítható a szervezet környezeti teljesítménye.

Az EMAS önkéntes jellegéből fakadóan az ÁRD figyelembevétele sem kötelező, és a szervezeteknek nem kell aránytalan terhet vállalniuk az ilyen bizonyítékok bemutatása érdekében. A környezetvédelmi hitelesítők nem kérhetik számon a szervezettől az ÁRD-ben szereplő egyes legjobb gyakorlatok, ágazatspecifikus teljesítménymutatók vagy kiválósági referenciaértékek figyelmen kívül hagyásának indoklását a környezeti állapotfelmérés eredményeire való tekintettel. Azonban tehetnek javaslatot további olyan elemekre vonatkozóan, amelyekkel a szervezet a jövőben foglalkozhat a környezeti teljesítmény folyamatos javítására tett kötelezettségvállalása jegyében.

Az ágazati referenciadokumentum felépítése

Az ágazati referenciadokumentum négy fejezetre tagolódik. Az 1. fejezet bemutatja az EMAS jogi háttérét és a dokumentum használatának módját, míg a 2. fejezet ezen ÁRD alkalmazási területét határozza meg. A 3. fejezet a legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlatokat ismerteti röviden, kitérve azok alkalmazhatóságára általában, valamint a kvv-k szintjén. Amennyiben egy adott legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlathoz meghatározásra kerültek ágazatspecifikus környezeti teljesítménymutatók és kiválósági referenciaértékek, ezek is említésre kerülnek. Azok a mutatók és referenciaértékek, amelyek több mint egy vezetési gyakorlathoz kapcsolhatók, többször is szerepelnek a szövegben.

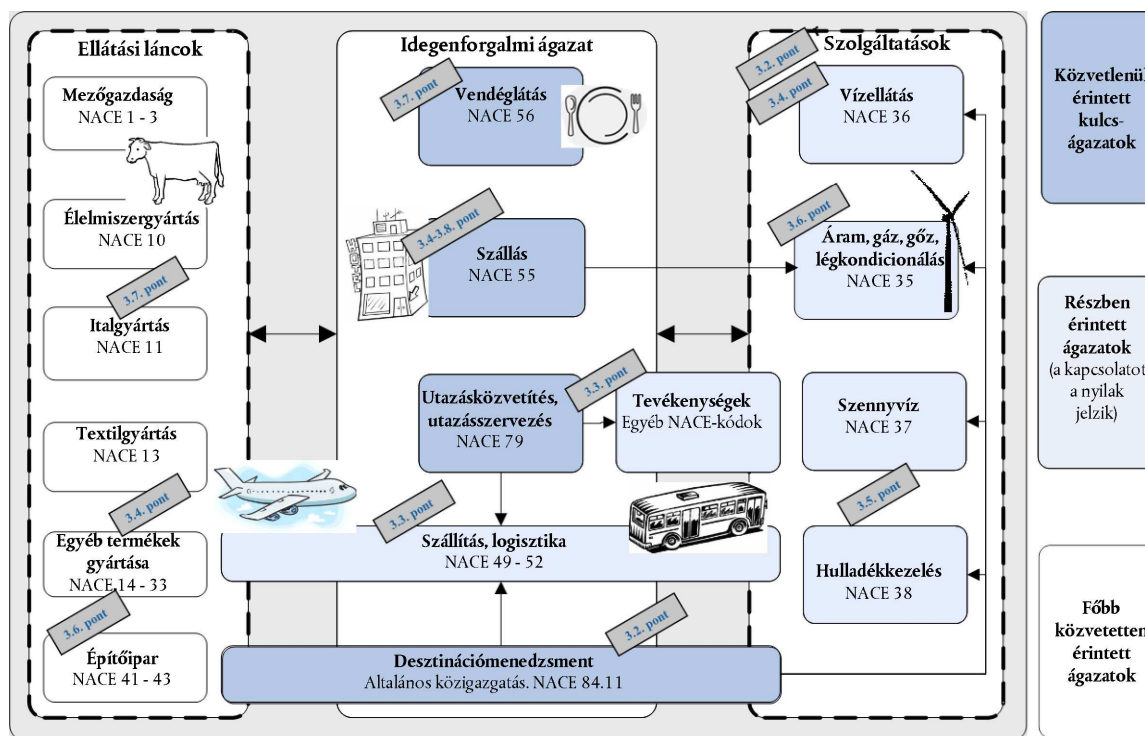
Végül a 4. fejezet egy átfogó táblázatban veszi sorra a legfontosabb környezeti teljesítménymutatókat, a hozzájuk tartozó magyarázatokat és kiválósági referenciaértékeket.

2. ALKALMAZÁSI TERÜLET

Ez a dokumentum az 1893/2006/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet ⁽¹⁾ I. melléklete (NACE REV. 2.) szerinti I. nemzetgazdasági ág 55–56. pontjában említett „Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás”, az N. nemzetgazdasági ág 79. pontjában említett „Utazásközvetítés, utazásszervezés, egyéb foglalkozás” és az O. nemzetgazdasági ág 84.11. pontjában említett „Általános közigazgatás” alá tartozó tevékenységek egy részére vonatkozik.

Ez az ÁRD elsősorban a szállást, ételt és italt nyújtó, valamint az idegenforgalmi desztinációmenedzsmenttel foglalkozó, illetve utazást, szállást és idegenforgalmi programokat nyújtó és foglalo létesítmények (utazási irodák és utazásszervezők) által alkalmazható legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlatokkal foglalkozik. ⁽²⁾ A turisták számára szálláshelyeket kínáló és a kempingeket üzemeltető vállalkozások mellett az uniós ökocímke kapcsolódó előírásait is tanulmányozhatják. ⁽³⁾ A desztinációmenedzsmentek figyelmébe ajánljuk továbbá a turizmus fenntartható menedzsmentjét ösztönző uniós kezdeményezéseket, például az Európai Turisztikai Indikátorrendszert (ETIS). ⁽⁴⁾

Az eddig említett szereplők kapcsolatban állnak számos más ágazat szereplőivel is, amint az idegenforgalmi értékláncot alább bemutatató ábra is szemlélteti. A turizmus mint termék fogalomkörben maradv a turista számos olyan tevékenységben vesz részt egy utazás során, amelyek fontos részeit képezik az idegenforgalmi értékláncnak, és környezeti szempontból potenciális hatással járnak. Ezekkel azonban csak akkor foglalkozik ez az ÁRD, ha a desztinációmenedzsment vagy az utazásszervezők befolyást gyakorolhatnak rájuk.

Az idegenforgalmi értéklánc vázlata

⁽¹⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 2006. december 20-i 1893/2006/EK rendelete a gazdasági tevékenységek statisztikai osztályozása NACE Rev. 2. rendszerének létrehozásáról és a 3037/90/EGK tanácsi rendelet, valamint egyes meghatározott statisztikai területekre vonatkozó EK-rendeletek módosításáról (HL L 393., 2006.12.30., 1. o.).

⁽²⁾ Ez a dokumentum nem szól kifejezetten a hajós körutazásokat kínáló ágazatnak. Ennek ellenére az alább ismertetett legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlatok némelyike bizonyos mértékben alkalmazható lehet a hajós turizmusban is.

⁽³⁾ <http://ec.europa.eu/environment/ecolabel/products-groups-and-criteria.html>

⁽⁴⁾ Az ETIS egy vezetési és tájékoztatói eszköztár, célja segíteni a desztinációk fenntarthatósági teljesítményének nyomon követését és mérését, valamint saját kitűzött céljaiknak való megfelelést. További információ: http://ec.europa.eu/growth/sectors/tourism/offer/sustainable/indicators/index_en.htm

Az alábbi táblázat mutatja be az idegenforgalmi szolgáltatásokkal összekapcsolható fő környezeti tényezőket és konkrét környezeti terheléseket. Ezek az ágazat szempontjából legrelevánsabb környezeti tényezők. Ugyanakkor azt, hogy egy adott szervezetnek mely környezeti tényezőkkel kell foglalkoznia, eseti alapon kell meghatározni.

Az idegenforgalommal foglalkozó szervezetek (szállodák, kempingek, éttermek és utazásszervezők) tevékenységei és az azokhoz kapcsolódó környezeti tényezők és terhelések

Szolgáltatás/Tevékenység	Főbb környezeti tényezők	Főbb környezeti terhelések
Adminisztráció	— Irodai munka — Ügyfélfogadás	— Energia, víz, fogyóeszközök (főleg papír) — Települési hulladék (nagy mennyiségű papír) és veszélyes hulladék (pl. nyomtatópatronok) keletkezése
Műszaki szolgáltatások	— Meleg víz és helyiségek fűtése/hűtése — Megvilágítás — Felvonók — Úszómedencék — Zöld terület — Kártevő- és rágcsálóirtás — Javítás és karbantartás	— Energia- és vízfogyasztás — Többféle veszélyes termék használata — Egyes esetekben CFC és HCFC hűtőközegek használata ⁽¹⁾ — Légköri kibocsátások (légszennyező anyagok, üvegházhatású gázok) — Különböző potenciálisan veszélyes hulladékfajták keletkezése, pl. vegyi anyagok kiürült tartályai — Szennyvíz keletkezése
Étterem/bár	— Reggeli, ebéd, vacsora — Italok és büfé	— Az ellátási lánc mentén megjelenő terhelések (lásd: Beszerzés) — Energia-, víz- és nyersanyag-fogyasztás — Települési hulladék keletkezése (elsősorban étel- és csomagolási hulladék)
Konyha	— Ételek tárolása — Ételek készítése — Mosogatás	— Az ellátási lánc mentén megjelenő terhelések (lásd: Beszerzés) — Jelentős energia- és vízfogyasztás — Települési hulladék keletkezése (elsősorban étel- és csomagolási hulladék) — Növényi hulladékolaj keletkezése — Szagok keletkezése
Szobahasználat	— Vendégek általi használat/fogyasztás — A vendégek általi használatra szánt termékek — Takarítás	— Energia-, víz- és nyersanyag-fogyasztás — Különböző veszélyes termékek használata — Csomagolási hulladék és kis mennyiségű települési hulladék keletkezése — Szennyvíz keletkezése
Mosás	— A vendégek ruháinak mosása és vasalása — A törölközők, ágyneműk mosása és vasalása	— Jelentős energia- és vízfogyasztás — Veszélyes termékek használata — Szennyvíz keletkezése

Szolgáltatás/Tevékenység	Főbb környezeti tényezők	Főbb környezeti terhelések
Beszerezés	— A termékek és a beszállítók megválasztása — A termékek tárolása	— Az ellátási lánc mentén megjelenő terhelések (területhasználat, ökoszisztémák romlása vagy megszűnése, az élővilág zavarása, energia- és vízfogyasztás, légköri kibocsátások – légszennyező anyagok és üvegházhatású gázok –, vízbe való kibocsátás, hulladéktermelés) — Csomagolási hulladék keletkezése — Veszélyes anyagok szivárgása
Tevékenységek	— Beltéri tevékenységek — Kültéri tevékenységek	— Energia-, víz- és nyersanyag-fogyasztás — Az ökoszisztémákra gyakorolt helyi hatások — Zaj — Települési hulladék keletkezése — Infrastrukturális terhelés (Lásd: Építmények)
Szállítás, fuvarozás	— Vendégek szállítása — Munkavállalók szállítása — Beszállítók által végzett szállítás/fuvarozás	— Energia (tűzelőanyag) fogyasztása — Légköri kibocsátások — Infrastrukturális terhelés (Lásd: Építmények)
Kiegészítő szolgáltatások	— Orvosi ellátás, üzletek, ajándékboltok, fürdő- és wellness-szolgáltatások, fodrász stb.	— Energia-, víz- és nyersanyag-fogyasztás — Települési hulladék keletkezése, bizonyos fajta veszélyes (pl. egészségügyi) hulladékok keletkezése
Építmények	— Új területek beépítése, új szolgáltatások megjelenése — A meglévő területek vagy szolgáltatások színvonalának javítása	— Területhasználat — Az ökoszisztémák romlása vagy megszűnése — Az élővilág zavarása — Energia- és vízfogyasztás — Nyersanyagok és veszélyes termékek jelentős mértékű felhasználása — Jelentős mennyiségű építési hulladék keletkezése — Veszélyes hulladék keletkezése

(¹) CFC: klórozott-fluorozott szénhidrogének, HCFC: hidrogénezett klórozott-fluorozott szénhidrogének.

Az ebben az ÁRD-ben bemutatott legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlatok a következő csoportokba sorolhatók:

- Az idegenforgalmi ágazatot átfogóan érintő kérdéseket kezelő vezetési gyakorlatok
- A desztinációmenedzsmentet javító vezetési gyakorlatok (¹)
- Az utazásszervezők és az utazási irodák tevékenységeit környezetbaráttá tevő vezetési gyakorlatok
- A szálláshelyek vízfogyasztását visszaszorító vezetési gyakorlatok

(¹) A desztinációmenedzsment az érintett kormányzati és magánszektorbeli szereplők között megvalósuló (többnyire egy közszerv, esetleg civilek részvételével végrehajtott), egy adott helyen a turizmus fejlesztését célzó együttműködést jelent, így részei a stratégiai döntéshozatal, a szakpolitikai fellépések, a kulturális és természeti örökség és a turisztikai vonzerő megővése és népszerűsítése, az események, fesztiválok rendezése, a turizmussal kapcsolatos projektek finanszírozása, a vállalkozások közötti együttműködés elősegítése, az infrastruktúra és a szolgáltatások biztosítása stb.

- A szálláshelyek hulladéktermelését visszaszorító vezetési gyakorlatok
- A szálláshelyek energiafogyasztását visszaszorító vezetési gyakorlatok
- Az éttermek és a szállodai konyhák környezetbarátabbá tételét szolgáló vezetési gyakorlatok
- A kempingek környezetbarátabbá tételét szolgáló vezetési gyakorlatok

Ezek a legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlatok lefedik az ágazat legfontosabb környezeti tényezőit.

3. LEGJOBB KÖRNYEZETVÉDELMI VEZETÉSI GYAKORLATOK, ÁGAZATI KÖRNYEZETI TELJESÍTMÉNY-MUTATÓK ÉS KIVÁLÓSÁGI REFERENCIAÉRTÉKEK AZ IDEGENFORGALMI ÁGAZATBAN

3.1. Az idegenforgalmi ágazatot átfogóan érintő kérdések

3.1.1. Környezetvédelmi vezetési rendszer alkalmazása

A legjobb környezetvédelmi gyakorlat a következőket foglalja magában: először fel kell mérni a szervezet tevékenységeivel kapcsolatos közvetlen és közvetett környezeti tényezőket, és releváns teljesítménymutatókat kell alkalmazni a megfelelő kiválósági referenciaértékekkel való összehasonlításhoz.

Alkalmazhatóság

Ez a legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat az idegenforgalommal foglalkozó minden szereplőnél alkalmazható: desztinációmenedzserek, utazásszervezők, szállásadók, vendéglátók, fuvarozók és szolgáltatók. **Kisvállalkozások** ⁽¹⁾ esetében szintén alkalmazható.

Kapcsolódó környezeti teljesítménymutatók és kiválósági referenciaértékek

Környezeti teljesítménymutató	Kiválósági referenciaértékek
(i1) Környezetvédelmi vezetési rendszer bevezetése (igen/nem).	(b1) A környezeti teljesítményt minden releváns szempontból figyelembe vevő mutatókat kell használni, figyelmet fordítva a kévéssé jól mérhető és közvetett tényezőkre is, amilyen pl. a biológiai sokféleségre gyakorolt hatás. (b2) A teljes személyzetet tájékoztatni kell a környezeti célokról, és képzésben kell részesíteni a releváns környezetvédelmi vezetési intézkedésekről. (b3) Ahol lehet, a legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlatokat kell alkalmazni.

3.1.2. Az ellátási lánc irányítása

A legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat a következőket jelenti: áttekinteni a szervezet által igénybe vett ellátási (beszállítói) láncot, és azonosítani azokat a pontokat, ahol jelentős környezeti hatás keletkezik, figyelembe véve a teljes értékláncot, és megtalálni a beavatkozási lehetőségeket (ez lehet egy adott termék kiválasztása vagy elkerülése, a zöld beszerzés, vagy a beszállítókkal szemben támasztott valamely követelmény), amelyek révén csökkenthető az értéklánc egészen jelentkező környezeti hatás.

⁽¹⁾ A kisvállalkozás olyan vállalkozás, amely kevesebb mint 50 főt foglalkoztat, és amelynek éves forgalma és/vagy éves mérlegfőösszege nem haladja meg a 10 millió EUR-t (a Bizottság 2003/361/EK ajánlása alapján).

Alkalmazhatóság

Ez a legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat az idegenforgalommal foglalkozó minden szereplőnél alkalmazható: desztinációmenedzserek, utazásszervezők, szállásadók, vendéglátók, fuvarozók és szolgáltatók. **Kisvállalkozások** esetében szintén alkalmazható.

Kapcsolódó környezeti teljesítménymutatók és kiválósági referenciaértékek

Környezeti teljesítménymutató	Kiválósági referenciaértékek
(i2) A meghatározott környezetvédelmi kritériumoknak megfelelő termékek és szolgáltatások aránya (%).	(b4) A szervezet életciklus-alapú megközelítést alkalmazva azonosította fő ellátási láncában a jelentős környezeti hatással járó pontokat és a javítási lehetőségeket. (b5) A szálláshelyeken és vendéglátó-ipari egységekben alkalmazott vegyszerek legalább 97 %-a (a hatóanyag tömegét vagy a beszerzett mennyiséget tekintve) rendelkezik az ISO szerinti I. típusú ökocímkevel ⁽¹⁾ (vagy bizonyíthatóan a lehető legkörnyezetbarátabb). (b6) A szálláshelyek és vendéglátó-ipari egységek által beszerzett fa, papír és karton legalább 97 %-a újrafeldolgozott anyagból készült vagy környezetbarát tanúsítványt kapott (ökocímke, FSC, PEFC).
⁽¹⁾ A Nemzetközi Szabványügyi Szervezet az ISO 14000 környezetközpontú szabványcsalád keretében kidolgozta a környezetbarát termékek címkézésére vonatkozó 14020 alsorozatot, amely három féle ökocímkerendszert fed le. Ebben az összefüggésben az I. típusú ökocímke egy harmadik fél által kialakított többtényezős hitelesítési rendszert jelent. Ilyen az uniós ökocímke, nemzeti vagy többoldalú szinten a „Blaue Engel” (Kék angyal), az osztrák ökovédjegy és a „Nordic Swan” (Északi hattyú) ökocímke.	

3.2. Desztinációmenedzsment

3.2.1. Stratégiai desztinációfejlesztési tervek

A legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat egy olyan osztály vagy szervezet létrehozását foglalja magában, amely a desztináció fenntartható stratégiai fejlesztéséért felel, összehangolja a felek és érdekelték munkáját, és egy testre szabott terv keretében hajt végre konkrét fellépéseket.

Alkalmazhatóság

Ez a legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat minden desztináció kapcsán egyaránt alkalmazható, akár kormányzati szervek, akár társult köz-/magánszektorbeli szervezetek foglalkoznak a menedzsmenttel. A desztinációmenedzsmenttel foglalkozó kisebb közigazgatási szervek és **kisvállalkozások** is alkalmazhatják.

Kapcsolódó környezeti teljesítménymutatók és kiválósági referenciaérték

Környezeti teljesítménymutatók	Kiválósági referenciaérték
(i3) Fenntartható desztinációmenedzsmentre vonatkozó terv végrehajtása (igen/nem).	(b7) Olyan desztinációmenedzsment-terv végrehajtása, amely: i. a desztináció teljes területére vonatkozik; ii. minden releváns kormányzati és magánszereplőt bevon; iii. a desztináción jelentkező legfontosabb környezeti kihívásokra összpontosít.

3.2.2. A biológiai sokféleség megőrzése és az azzal való gazdálkodás

A legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat a következőket jelenti: nyomon követni a desztináción a biológiai sokféleség állapotát, megőrzési és gazdálkodási tervet követve védeni és támogatni a biodiverzitást, például fejlesztéstől elzárt övezetek és kompenzációs intézkedések révén.

Alkalmazhatóság

Minden desztináción alkalmazható. A nagy természeti tőkével rendelkező desztinációk esetében a megőrzésre, a gyér természeti tőkével rendelkező helyeken a biológiai sokféleség növelésére kell törekedni. A desztinációmenedzsmenttel foglalkozó **kisvállalkozások** is alkalmazhatják.

Kapcsolódó környezeti teljesítménymutatók és kiválósági referenciaérték

Környezeti teljesítménymutatók	Kiválósági referenciaérték
(i4) A biológiai sokféleséggel való gazdálkodást szolgáló terv végrehajtása (igen/nem).	(b8) A turisztikai fejlesztések biodiverzitást kiszorító hatásának csökkentése vagy kompenzálása, hogy a desztinációk biológiai sokfélesége a nagy természeti értékű területeken fennmaradjon vagy fokozódjon, a lepusztult területeken pedig nőjön.
(i5) Fajgazdagság a desztináció területén.	
(i6) Védett területek (kiterjedése hektárban vagy aránya a desztináció teljes kiterjedésén belül).	

3.2.3. Infrastruktúra és a szolgáltatások biztosítása

A legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat biztosítani, hogy a desztináción a környezetre kiható szolgáltatások, különösen a vízellátás, a szennyvíztisztítás, a hulladékgazdálkodás (ezen belül az különösen az újrafeldolgozás) és a (tömeg)közlekedés a fenntarthatósági szempontoknak megfelelő módon kielégítsék a főszезonbeli csúcskeresletet.

Alkalmazhatóság

Minden desztináción alkalmazható. Ez a gyakorlat feltételezi általában a közigazgatás helyes gyakorlatok szerinti működését, és különösen releváns olyan helyeken, ahol az idegenforgalom jelentős szezonális terhet ró a szolgáltatókra. A desztinációmenedzsmenttel vagy egy-egy desztináción a környezetre kiható szolgáltatás nyújtásával foglalkozó kisebb helyi közigazgatási szervek és **kisvállalkozások** is alkalmazhatják.

Kapcsolódó környezeti teljesítménymutatók és kiválósági referenciaértékek

Környezeti teljesítménymutatók	Kiválósági referenciaértékek
(i7) Napi vízfogyasztás vendégenként (liter/vendégnap).	(b9) A desztináción belül a szolgáltatások, többek között a tömegközlekedés, a vízellátás, a szennyvíztisztítás és a hulladék-újrafeldolgozás nyújtását úgy szervezik, hogy főszезonban is kielégítsék a szükségleteket, és biztosítsák a turizmus fenntarthatóságát helyi szinten.
(i8) A másodlagos vagy harmadlagos tisztításra jutó szennyvíz aránya (%).	
(i9) Az újrafeldolgozásra vagy anaerob rothasztásra küldött települési szilárd hulladék aránya (%).	(b10) A desztináción keletkező szennyvíz legalább 95 %-a legalább másodlagos tisztításon esik át, vagy az érzékeny befogadó vizekbe való kivezetés előtt harmadlagos tisztításon, még az idegenforgalmi főszезonban is.
(i10) A turisták által a desztináción belül tömegközlekedéssel, gyalog vagy biciklin megtett utak aránya (%).	(b11) A települési szilárd hulladék legalább 95 %-a nem lerakókba, hanem újrafeldolgozásra vagy anaerob rothasztásra kerül.
(i11) A végső energiaigényen belül a megújuló forrásokból helyben termelt energia aránya (%).	(b12) A turisták átlagos vízfogyasztása legfeljebb 200 liter/vendégnap.
	(b13) A városi célpontokon belül a turisták legalább 80 %-ban tömegközlekedéssel, gyalog vagy biciklivel közlekednek.

3.3. Az utazásszervezők és az utazási irodák tevékenységei

3.3.1. A szállítási/fuvarozási műveletek környezeti hatásának csökkentése és ellentételezése

A legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat a következőket foglalja magában: a választék szűrése, vagyis a kínált csomagokban a szükségtelen repülések elkerülése (azok szárazföldi vagy vízi szállítással való kiváltása), az energiahatékony közlekedési szolgáltatók (légitársaságok, buszok, kompok, hajók) választása és a közlekedés által okozott üvegházhatású kibocsátások hitelesített kompenzációs programok keretében történő jóvátétele. A (saját tulajdonú vagy

másik fél által biztosított) flottával fuvarozó vállalkozások számára legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat a következőket foglalja magában: a járműpark energiahatékonyságának javítása – ideértve a leghatékonyabb és legkisebb kibocsátású járművek zöld beszerzését, a repülőgépek és buszok utólagos felszerelését energiatakarékos eszközökkel, pl. légterelő lemezekkel, illetve szárnyvégfűlekkel –, valamint a műveletek optimalizálása (pl. a terhelhetőség kihasználása).

Alkalmazhatóság

A választék szűrése és a légi közlekedés visszaszorítása minden utazásszervezőnél és utazási irodánál alkalmazható, a **kisvállalkozásoknál** is.

A közlekedés energiahatékonyságát javító és kibocsátásait csökkentő intézkedések közvetlenül alkalmazhatók azon utazásszervezők által, akik saját flottával rendelkeznek, és kiválasztási és szerződési feltételként alkalmazhatók azon utazásszervezők által, akik a szállításhoz/fuvarozáshoz alvállalkozókat vesznek igénybe. E legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat részben alkalmazható a **kisvállalkozások** esetében, akik általában igen korlátozott befolyással vannak a repülőgépek típusára, de rendelkezhetnek saját szárazföldi/vízi flottával.

Kapcsolódó környezeti teljesítménymutatók és kiválósági referenciaértékek

Környezeti teljesítménymutatók	Kiválósági referenciaértékek
(i12) Felesleges repülőutak kiiktatása (igen/nem).	(b14) Az utazásszervezők nem kínálnak repülőutat az alábbi esetekben: i. a desztináció 700 km-en belül elérhető; ii. a desztináció 2 000 km-en belül elérhető és a tartózkodás 8 napnál rövidebb; ii. a desztináció több mint 2 000 km-es távolságra van, és a tartózkodás 14 napnál rövidebb.
(i13) A közlekedés okozta üvegházhatású kibocsátások (kg CO ₂ /utaskilométer).	(b15) Az utazásszervező saját flottájának repülőgépei átlagos fajlagos fogyasztása legfeljebb 2,7 liter 100 utaskilométerenként.
(i14) A közlekedés okozta üvegházhatású kibocsátások hitelesített szén-dioxid-kreditekkel való kompenzációjának aránya (%).	(b16) Az utazásszervező saját flottájának buszai átlagosan legfeljebb 0,75 litert fogyasztanak 100 utaskilométerenként, és a flotta legalább 90 %-a vagy megfelel az EURO V. szabványnak, vagy alternatív tüzelőanyag-rendszert használ.
	(b17) Az eladott csomagokkal generált üvegházhatású kibocsátást automatikusan kompenzálják kibocsátáselekerülő projektekkel vagy széndioxid-kreditek vásárlásával.

3.3.2. A szállásadók környezetközpontúbbá tételének előmozdítása

A legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat a következőket jelenti: megkövetelni vagy előmozdítani a szállásadók környezetvédelmi tanúsítását, elvárni tőlük a meghatározott környezetvédelmi kritériumoknak való megfelelést, vagy a környezeti teljesítmény jelentését, ami lehetőséget biztosít az összehasonlító teljesítményértékelésre.

Alkalmazhatóság

Minden utazásszervezőnél alkalmazható. A kisebb utazásszervezőknek egyszerűbb lehet a harmadik felek által környezetvédelmi tanúsítvánnyal ellátott beszállítókat választani, a nagyobbak saját kritériumrendszert és/vagy összehasonlító teljesítményértékelést is alkalmazhatnak. A **kisvállalkozások** esetében részlegesen alkalmazható, hiszen számukra nehéz a beszállítók versenyeztetése, azonban a **kisvállalkozások** is figyelembe vehetik a környezetvédelmi tanúsítványokat, előnyben részesítve a harmadik felek által tanúsított (pl. uniós ökocímét nyert) szereplőket.

Kapcsolódó környezeti teljesítménymutatók és kiválósági referenciaértékek

Környezeti teljesítménymutató	Kiválósági referenciaérték
(i15) Azon szállásadók aránya (az eladott vendégéjszakák száma vagy eladási értéke alapján), akik megfelelnek meghatározott környezeti-kiméleti kritériumoknak (%-a).	(b18) A szállásadók legalább 90 %-a (a vendégéjszakák száma vagy eladási értéke alapján) megfelel bizonyos környezetvédelmi követelményeknek (lehetőleg harmadik felek által tanúsítva).

3.3.3. A desztinációk teljesítményjavulásának ösztönzése

A legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat a következőket foglalja magában: a helyi beszállítókkal, a desztinációmenedzserekkel és a hatóságokkal szemben támasztott elvárások révén előmozdítani a desztinációk környezeti teljesítményének javulását, valamint közvetlenül részt venni a jelentősebb desztinációkon zajló minőségjavító projekteken, például élőhelyek helyreállításában.

Alkalmazhatóság

Ezt a legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlatot a nagyobb utazásszervezők közvetlenül alkalmazhatják. A **kisvállalkozások** klaszterekbe, konzorciumokba vagy a helyi/regionális hatóságokkal létrehozott köz-magán partnerségekbe tömörülve hangolhatják össze tevékenységüket.

Kapcsolódó környezeti teljesítménymutatók és kiválósági referenciaérték

Környezeti teljesítménymutatók	Kiválósági referenciaérték
(i16) A környezeti teljesítményjavítás alatt álló szolgáltatások százalékos aránya a desztináción (%).	(b19) Az utazásszervező az alábbiak valamelyikével mozdítja elő a desztináció környezeti teljesítményének javulását: i. az ellátási/beszállítói lánc teljesítményének javítása; ii. a desztinációmenedzsment befolyásolása; iii. közvetlen minőségjavító intézkedések.
(i17) A desztináción megvalósuló környezeti minőségjavító projekteken való részvétel (igen/nem).	

3.3.4. Fenntartható utazási csomagok kínálata és a fenntarthatóbb viselkedés ösztönzése a turisták körében

A legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat a következőket jelenti: olyan turisztikai csomagok összeállítása és népszerűsítése, amelyek eleve mellőzik a leginkább környezetterhelő opciókat, és a környezetkíméletben élen járó közlekedési, lakhatási és szabadidős lehetőségeket kínálnak. Az utazásszervezőknek és utazási irodáknak tájékoztatniuk kell az ügyfeleket az egyes turisztikai csomagok környezeti hatásairól, és pozitív, ösztönző üzeneteket juttathatnak el hozzájuk a fenntartható és felelősségteljes, a környezeti hatást korlátozó viselkedésről egy-egy utazás kiválasztása és megvalósulása során.

Alkalmazhatóság

Minden utazásszervező, beleértve a **kisvállalkozásokat** is.

Kapcsolódó környezeti teljesítménymutatók és kiválósági referenciaértékek

Környezeti teljesítménymutató	Kiválósági referenciaértékek
(i18) A környezetkíméletben élen járó, fenntartható (pl. ökocímkezés) utazások aránya az eladási értéket tekintve (%).	(b20) Az utazásszervező a nagy nyilvánosságnak szánt reklámokban népszerűsíti a fenntartható idegenforgalmi csomagokat. (b21) A környezetkíméletben élen járó, fenntartható (pl. osztrák ökocímket nyert) turisztikai csomagok teszik ki a forgalom értékének legalább 10 %-át. (b22) Az utazásszervező olyan marketing- és kommunikációs eszközökkel él, amelyek ösztönzik a fenntarthatósági szempontok figyelembevételét a turisztikai csomagok közötti választáskor. (b23) Az utazásszervező desztinációs-specifikus és tudatosságnövelő tájékoztatást nyújt az ügyfelei részére a desztináción való fenntartható viselkedés ösztönzése érdekében.

3.3.5. Hatékony kiskereskedelmi és irodai műveletek

A legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat a következőket foglalja magában: visszaszorítani az erőforrások, különösen a papír és a tinta felhasználását a reklámozásban és az irodai munka során, környezetvédelmi tanúsítvánnyal ellátott anyagokat és szolgáltatásokat (pl. nyomda) választani, és a teljes irodai illetve kiskereskedelmi hálózatban biztosítani az energia ⁽¹⁾- és a vízfelhasználás hatékonyságát.

Alkalmazhatóság

Minden utazásszervező alkalmazhatja.

Kapcsolódó környezeti teljesítménymutatók és kiválósági referenciaértékek

Környezeti teljesítménymutatók	Kiválósági referenciaértékek
(i19) Papírfelhasználás ügyfelenként (gramm/ügyfél).	(b24) Az irodai dokumentumok és reklámanyagok nyomtatása: i. csak a legszükségesebb esetben történik meg; ii. 100 %-ban újrafeldolgozott vagy környezetvédelmi tanúsítvánnyal ellátott (ökocímke, FSC, PEFC) papírra történik; iii. környezetvédelmi tanúsítvánnyal (pl. EMAS, ISO 14001) rendelkező nyomdában történik.
(i20) A papír és a nyomtatás környezetvédelmi tanúsítása (igen/nem).	
(i21) Az irodai és kiskereskedelmi tevékenységek fajlagos CO ₂ -kibocsátása (kg CO ₂ /ügyfél vagy kg CO ₂ /m ² /év).	(b25) Energia- és üvegházhatásúgáz-gazdálkodási tervet hajtanak végre, az irodai és kereskedelmi tevékenységekből eredő energiafogyasztást és üvegházhatásúgáz-kibocsátást évente jelentik az irodai és kereskedelmi helyszínek alapterületének 1 m ² -ére vetítve és 1 ügyfélre vetítve.
(i22) Az irodaépületek éves vízfogyasztása dolgozónként (liter/dolgozó/év).	(b26) A vízfogyasztás dolgozónként és évenként legfeljebb 2,0 m ³ .

3.4. A szálláshelyek vízfogyasztásának visszaszorítása

3.4.1. A vízellátó rendszer ellenőrzése, karbantartása és optimalizációja

A legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat a következőket jelenti: elvégezni a vízfogyasztás ellenőrzését és figyelni a vízfogyasztást a főbb fogyasztási pontokon (pl. almérőkkel) a hatékonyság javítására kínálkozó lehetőségek azonosítása érdekében; emellett biztosítani a berendezések rendszeres és szakszerű karbantartását, többek között takarításkor is.

Alkalmazhatóság

Ez a legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat mindenféle típusú és nagyságrendű szálláson alkalmazható, beleértve a **kisvállalkozásokat** is. A kis létesítményekben el lehet tekinteni az almérők beszerelésétől.

Kapcsolódó környezeti teljesítménymutatók és kiválósági referenciaértékek

Környezeti teljesítménymutató	Kiválósági referenciaértékek
(i23) Vízfogyasztás vendégéjszakánként (liter/vendégéjszaka).	(b27) Helyszíni vízgazdálkodási terv, amely magában foglalja a következőket: i. almérők felszerelése és minden főbb vízfogyasztó folyamat és terület referenciaértékekkel való összevetése; ii. a vízellátási rendszer elemeinek és szivárgási pontjainak rendszeres felülvizsgálata és karbantartása.
	(b28) A saját fürdőszobát biztosító szállásokon vendégéjszakánként legfeljebb 140 liter, a többnyire közös fürdőszobát biztosító szállásokon vendégéjszakánként legfeljebb 100 liter vízfogyasztás.

⁽¹⁾ Ez megtehető az ISO 50001 szabványnak megfelelő energiagazdálkodási rendszer alkalmazása keretében.

3.4.2. A vendégszobák víztakarékos szerelvényekkel való felszerelése

A legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat a következőket foglalja magában: víztakarékos szerelvények beépítése, pl. légkeveréses csaptelepek és zuhanyfejek, víztakarékos és kettős öblítésű WC-k, vízmentes piszoárok használata. Ideiglenes megoldásként perlatorok szerelhetők a meglévő szerelvényekre.

Alkalmazhatóság

Ez a legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat mindenféle típusú és nagyságrendű szálláson alkalmazható, beleértve a **kisvállalkozásokat** is. Ahol nemrég történt felújítás, a perlatorok felszerelése alkalmazható.

Kapcsolódó környezeti teljesítménymutatók és kiválósági referenciaértékek

Környezeti teljesítménymutató	Kiválósági referenciaértékek
(i23) Vízfogyasztás vendégéjszakánként (liter/vendégéjszaka).	(b29) A vízfogyasztás és a vízmelegítés energiafogyasztása legfeljebb 100 liter és 3,0 kWh vendégéjszakánként a saját fürdőszobával rendelkező egységekben.
(i24) A vízmelegítés energiafogyasztása (kWh/vendégéjszaka).	(b30) A zuhanyfejek átfolyási sebessége legfeljebb 7 liter/perc, a fürdőszobai csapok átfolyási sebessége legfeljebb 6 liter/perc (új csaptelepeknél legfeljebb 4 liter/perc), az átlagos WC-öblítés vízigénye legfeljebb 4,5 liter, a piszoárok öblítés nélküliek (vízmentesek).
(i25) A zuhanyfejek, fürdőszobai csaptelepek, piszoárok és WC-k vízfogyasztása (liter/perc vagy liter/öblítés).	

3.4.3. Környezetbarát szobatakarítás

A legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat a következőket jelenti: a mosás visszاسzorítása egyrészt az ágyneműk és törölközők zöld beszerzése révén (méret, szövetsűrűség, szín és anyag figyelembevételével), másrészt a vendégek bátorítása az ágyneműk és a törölközők többszöri használatára. Szintén legjobb gyakorlat kiképezni a személyzetet a víz- és vegyszerkímélő takarítási módszerek ismeretére, valamint környezetvédelmi tanúsítvánnyal ellátott termékeket beszerezni a szobákba és fürdőszobákba fogóeszközök gyanánt.

Alkalmazhatóság

Ez a legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat mindenféle típusú és nagyságrendű szálláson alkalmazható, beleértve a **kisvállalkozásokat** is. A mosások visszاسzorítása a könnyebben mosható textíliák beszerzése révén egyetemesen alkalmazható, azonban a vendégek általi újrahasználat ösztönzése korlátokba ütközik azokon a szálláshelyeken, ahol magas az egyéjszakás vendégek aránya.

Kapcsolódó környezeti teljesítménymutatók és kiválósági referenciaértékek

Környezeti teljesítménymutatók	Kiválósági referenciaértékek
(i26) A mosandó tömeg vendégéjszakánként (kg/vendégéjszaka).	(b31) Az ágyneműk legalább 80 %-ának anyaga pamut-poliészter vászon ⁽¹⁾ vagy lenvászon.
(i27) A többször használt törölközők és ágyneműk aránya (%).	(b32) A szobákban használt textíliák legalább 80 %-a az ISO szerinti I. típusú ökocímkevel (pl. uniós ökocímkevel) ellátott vagy organikus (bio).
(i28) A takarítás és a mosogatás során használt vegyi anyagok mennyisége a hatóanyag tömegében mérve (gramm/vendégéjszaka).	(b33) A takarításhoz és a mosogatáshoz használt vegyi anyagok mennyisége (leszámítva a mosást, a folttisztítást és a medencékben használatos vegyszereket) a hatóanyag tömegében mérve legfeljebb 10 gramm/vendégéjszaka.
(i29) Az ISO szerinti I. típusú ökocímkevel ellátott vegyszerek és textíliák aránya (%).	(b34) A mosandó tömegben a törölközők és ágyneműk többszöri használata révén elért megtakarítás legalább 30 %.
	(b35) A szálláshely által használt általános tisztítószerek, fürdőszobai tisztítószerek, szappanok és samponok legalább 80 %-a (a hatóanyag tömegében vagy a beszerzett mennyiségben mérve) az ISO szerinti I. típusú ökocímkevel (pl. uniós ökocímkevel) rendelkezik.

⁽¹⁾ A pamut-poliészter vászon hosszabb élettartamú, mosása pedig kevésbé energiaigényes, mint a tiszta pamutvászoné.

3.4.4. A kisüzemi mosások optimalizálása

A legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat a következőket foglalja magában: a legvíztakarékosabb (és legenergiatakarékosabb) mosó-centrifugáló gépek és a leghatékonyabb (pl. hőszivattyús) szárítógépek, valamint vasalók beszerzése, az öblítővíz újrafelhasználása, illetve vízszegény területeken a mosóvíz újrafelhasználása mikroszűrős után. Szintén legjobb gyakorlat a szennyvíz és a szellőztetőrendszerből távozó levegő hőjének visszanyerése.

Alkalmazhatóság

Ez a legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat mindenféle típusú és nagyságrendű olyan szálláson alkalmazható, beleértve a **kisvállalkozásokat**, ahol helyben mosnak.

Kapcsolódó környezeti teljesítménymutatók és kiválósági referenciaértékek

Környezeti teljesítménymutatók	Kiválósági referenciaértékek
(i30) Vízigény 1 kg mosott tömegre (liter/kg).	(b36) Kisüzemi mosások esetében az új háztartási mosógépek EU energiasztálya A+++, az ipari mosógépek átlagos vízfogyasztása pedig a mosott tömeg 1 kilogrammjára legfeljebb 7 liter.
(i31) Energiafogyasztás 1 kg mosott tömegre (kWh/kg).	(b37) A helyben végzett kisüzemi mosások teljes energiafogyasztása a mosott tömeg 1 kg-jára a szárítást és a vasalást is beleértve legfeljebb 2,0 kWh.
(i32) Az ökocímkés mosószerek aránya (%).	(b38) A kisüzemi mosásban használt mosószerek legalább 80 %-a (a hatóanyagok tömegében vagy a beszerzett mennyiségben mérve) rendelkezik az ISO szerinti I. típusú ökocímkével (pl. uniós ökocímke, Nordic Swan, Blaue Engel).

3.4.5. A nagyüzemi mosások optimalizálása vagy a mosás alvállalkozásba adása

A legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat a következőket jelenti: olyan hatékony szolgáltatót igénybe venni, aki teljesítményénél fogva megszerezte az ISO szerinti I. típusú ökocímkét, vagy megfelel az ilyen ökocímke feltételeinek, illetve biztosítani, hogy a helyben végzett nagyüzemi mosások megfeleljenek e feltételeknek.

Alkalmazhatóság

Ez a legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat alkalmazható egyrészt az olyan nagy szállásokon, ahol helyben végeznek nagyüzemi mosást, másrészt a mosást-tisztítást kereskedelmi alapon végző szolgáltatókra. Mindenféle egyéb méretű szálláshelyen, így **kisvállalkozások** számára is alkalmazható, mert a követelmények alkalmazhatók a mosást-tisztítás zöld közbeszerzésére.

Kapcsolódó környezeti teljesítménymutatók és kiválósági referenciaértékek

Környezeti teljesítménymutatók	Kiválósági referenciaértékek
(i33) Ökocímkés mosodai szolgáltatások (igen/nem).	(b39) Az alvállalkozásba adott mosást-tisztítást olyan szolgáltató végzi, aki elnyerte az ISO szerinti I. típusú ökocímkét (pl. Nordic Swan), illetve a helyben végzett nagyüzemi mosások vagy a környezetvédelmi tanúsítvánnyal nem rendelkező alvállalkozásoknak kiadott mosások megfelelnek a vonatkozó referenciaértékeknek.
(i30) Vízigény 1 kg mosott tömegre (liter/kg).	(b40) A teljes nagyüzemi mosási ciklus összes vízfogyasztása legfeljebb 5 liter a szobai textíliák 1 kg-jára és legfeljebb 9 liter az éttermi textíliák 1 kg-jára.
(i31) Energiafogyasztás 1 kg mosott tömegre (kWh/kg).	
(i32) Az ökocímkés mosószerek aránya (%).	

Környezeti teljesítménymutatók	Kiválósági referenciaértékek
	(b41) A teljes nagyüzemi mosodai ciklus (szárítással, vasalással) összes energiafogyasztása legfeljebb 0,90 kWh a szobai textíliák 1 kg-jára és legfeljebb 1,45 kWh az éttermi textíliák 1 kg-jára. (b42) A nagyüzemi mosáshoz kizárólag az ISO szerinti I. típusú ökocímket (pl. uniós ökocímke, Nordic Swan) elnyert mosószereket alkalmaznak, megfelelő adagolásban.

3.4.6. Optimalizált medence-karbantartás

A legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat a következőket foglalja magában: a medence szűrőjének tisztítását előre meghatározott időpontok helyett a nyomáscsökkenés függvényében időzíteni, ózon- vagy UV-kezeléssel és körültekintő adagolással csökkenteni a felhasznált klór mennyiségét, valamint visszanyerni a szellőztetőrendszeren keresztül távozó hőt.

Alkalmazhatóság

Ez a legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat a saját úszómedencékkel rendelkező szálláshelyeken alkalmazható, beleértve a **kisvállalkozásokat** is.

Kapcsolódó környezeti teljesítménymutatók és kiválósági referenciaérték

Környezeti teljesítménymutatók	Kiválósági referenciaérték
(i34) Környezetkímélő medence-karbantartási terv végrehajtása (igen/nem). (i35) Ózon- vagy UV-kezelés alkalmazása (igen/nem).	(b43) A medencék és fürdőhelyiségek hatékonyságára vonatkozó terv végrehajtása, amely magában foglalja az alábbiakat: i. a fajlagos víz-, energia- és vegyianyag-fogyasztás referenciaértékekkel való összevetése a medencék és fürdőhelyiségek tekintetében a vízfelület m²-ére és a vendégéjszakák számára vetítve; ii. a klórhasználat visszaszorítása megfelelő adagolás és más fertőtlenítési lehetőségek, pl. ózonkezelés vagy UV-kezelés igénybevétele révén.

3.4.7. Az esővíz és a szürkevíz hasznosítása

A legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat a következőket jelenti: olyan vízviszaforgató rendszereket alkalmazni, amelyek kezelés után bizonyos beltéri folyamatokra (pl. WC-öblítésre) vagy kültéri célokra (pl. öntözésre) felhasználják a szürkevizet. Szintén ide tartozik az esővízgyűjtő-rendszerek használata és a befogott esővíz beltéri használata.

Alkalmazhatóság

Minden szálláshelyen alkalmazható. A vízviszaforgató rendszereket építéskor vagy jelentősebb felújítások alkalmával lehet beépíteni. A **kisvállalkozások** esetében a magas beruházási költségek miatt korlátozottan alkalmazható.

Kapcsolódó környezeti teljesítménymutató és kiválósági referenciaérték

Környezeti teljesítménymutató	Kiválósági referenciaérték
(i36) Szürkevíz- vagy esővíz-hasznosító rendszerek beépítése (igen/nem).	(b44) Olyan esővíz-hasznosító rendszer beépítése, ami vízigényes beltéri folyamatot szolgál ki és/vagy olyan szürkevíz-hasznosító rendszer beépítése, ami beltéri vagy kültéri vízigényt szolgál ki.

3.5. Hulladék- és szennyvízgazdálkodás a szálláshelyeken

3.5.1. A hulladékkezelés megelőzése

A legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat a következőket foglalja magában: a termékek zöld beszerzése révén, azok életciklus-hatására figyelemmel elejét venni a hulladékkezelésnek, például kerülni az egyszer használatos termékeket (egyéni csomagolt élelmiszer, szappan, sampon), koncentrált és ömlesztett formában vásárolni a tisztítószerket, és megfontolni a beszerzendő mennyiségeket.

Alkalmazhatóság

Ez a legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat mindenféle típusú és nagyságrendű szálláson alkalmazható, beleértve a **kisvállalkozásokat** is.

Kapcsolódó környezeti teljesítménymutatók és kiválósági referenciaértékek

Környezeti teljesítménymutatók	Kiválósági referenciaértékek
(i37) A keletkező hulladék mennyisége (kg/vendégéjszaka).	(b45) A teljes hulladékkezelés (szelektált és nem szelektált együtt) legfeljebb 0,6 kg/vendégéjszaka).

3.5.2. A hulladék szétválogatása és újrafeldolgozásra küldése

A legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat a következőket jelenti: szelektív hulladékgyűjtőket kihelyezni az egész létesítményben és egyértelmű eljárásokkal rendelkezni a hulladékok szétválogatásáról, valamint szelektív hulladékgyűjtőbe vinni legalább a termelt üveg-, papír-, karton-, műanyag-, fém- és szerves hulladékot.

Alkalmazhatóság

Ez a legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat mindenféle típusú és nagyságrendű szálláson alkalmazható, beleértve a **kisvállalkozásokat** is.

Kapcsolódó környezeti teljesítménymutatók és kiválósági referenciaértékek

Környezeti teljesítménymutatók	Kiválósági referenciaértékek
(i38) Az újrahasználatra vagy újrafeldolgozásra küldött hulladék aránya (%).	(b46) A keletkező hulladék tömegének legalább 84 %-a újrafeldolgozásra kerül.
(i39) A keletkező szelektálatlan hulladék mennyisége (kg/vendégéjszaka).	(b47) A szelektálatlanul lerakóba kerülő hulladék mennyisége legfeljebb 0,16 kg/vendégéjszaka.

3.5.3. Szennyvíztisztítás

A legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat a következőket foglalja magában: olyan szennyvíztisztító rendszer beépítése, amely legalább másodlagos, de lehetőleg inkább harmadlagos tisztítást biztosít, előszűri a szilárd anyagokat és ülepíti a lebegőanyagokat, majd biológiai kezelést végez (pl. szakaszos betáplálású eleveniszapos szennyvíztisztítóval/SBR technológiával), hogy a távozó vízből eltávolítsa a BOI, KOI, nitrogén és foszfor nagy részét. A szennyvíziszapot környezetvédelmi szempontból elfogadható módon kell kezelni és elhelyezni.

Alkalmazhatóság

Ez a legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat mindenféle típusú és nagyságrendű olyan szálláson alkalmazható, beleértve a **kisvállalkozásokat** is, amely nincsen csatornahálózatra kötve.

Kapcsolódó környezeti teljesítménymutató és kiválósági referenciaérték

Környezeti teljesítménymutató	Kiválósági referenciaérték
(i40) A helyszíni szennyvíztisztítás szennyezőanyag-eltávolítási hatékonysága (pl. a BOI vagy KOI %-ában mérve).	(b48) Ahol a szennyvíz nem kerül központi tisztításra, a helyi szennyvíztisztításnak magában kell foglalnia az előtisztítást (szitaszűrő, szűrőrács, kiegyenlítés és ülepítés) és a biológiai tisztítást, amelynek hatékonysága legalább 95 %-os a BOI ₅ eltávolításában és legalább 90 %-os a nitrogénvegyületek eltávolításában, ezt követően pedig a keletkező fölösiszapot (másik helyszínen) anaerob rothasztással kell kezelni.
(i41) A távozó víz szennyezőanyag-koncentrációja (mg/l) (p. BOI, KOI, összes nitrogén, foszfor).	

3.6. A szálláshelyek energiafogyasztásának visszaszorítása**3.6.1. Energetikai monitoring és energiagazdálkodási rendszerek**

A legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat a következőket jelenti: energetikai auditot végezni és nyomon követni az energiafogyasztást a főbb fogyasztási pontokon (pl. almérőkkel) a hatékonyság javítására kínáló lehetőségek azonosítása érdekében; emellett biztosítani kell a berendezések rendszeres szakszerű karbantartását ⁽¹⁾.

Alkalmazhatóság

Ez a legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat mindenféle típusú és nagyságrendű szálláson alkalmazható, beleértve a **kisvállalkozásokat** is. A kis létesítményeknél nem alkalmazandó az almérőrendszerek telepítése és az épületszintű energiagazdálkodás.

Kapcsolódó környezeti teljesítménymutatók és kiválósági referenciaértékek

Környezeti teljesítménymutatók	Kiválósági referenciaértékek
(i42) Helyszíni energiagazdálkodási terv végrehajtása (igen/nem).	(b49) Helyszíni energiagazdálkodási terv végrehajtása, amely magában foglalja a következőket: i. almérők felszerelése és minden főbb energiafogyasztó folyamat referenciaértékekkel való összevetése; ii. az elsődleges energiafogyasztás és az energiafogyasztásból eredő CO ₂ -kibocsátások kiszámítása és jelentése.
(i43) Fajlagos energiafogyasztás (kWh/m ² /év).	
	(b50) Meglévő épületek esetében a végső energiafogyasztás a hűtött/fűtött terület figyelembe véve legfeljebb 75 kWh/m ² /év egyrészt a fűtés, szellőztetés, légkondicionálás és másrészt a vízmelegítés kapcsán, vagy a teljes végső energiafogyasztás legfeljebb 180 kWh/m ² /év.

3.6.2. Az épületek külső térelhatárolóinak hatékonysága

Új épületek esetében a legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat biztosítani, hogy az épület megfeleljen a lehető legmagasabb energiahatékonysági osztálynak, például a „Passive House” vagy a „Minergie P” szabványnak. ⁽²⁾ Meglévő épületek esetében a legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat az utólagos szigetelést jelenti oly módon, hogy a lehető legkisebbre csökkenjen az épületfűtés és -hűtés energiaigénye. ⁽³⁾

Alkalmazhatóság

Mindenféle szálláshely építéseinél vagy jelentős utólagos felújításoknál alkalmazható, illetve kiválasztási kritériumként vehető figyelembe a létesítményeket bérelő szervezetek által. A magas beruházási költség miatt a **kisvállalkozások** számára gondot okozhat e környezetvédelmi vezetési gyakorlat alkalmazása egy meglévő épület felújításakor.

⁽¹⁾ Ez megtehető az ISO 50001 szabványnak megfelelő energiagazdálkodási rendszer alkalmazása keretében.

⁽²⁾ A „Passive House” és a „Minergie P” az energiahatékonyság tekintetében igen ambiciózus építési szabványok. Az egyes szabványok részletes követelményei az alábbi oldalakon tekinthetők meg: http://www.passiv.de/en/02_informations/02_passive-house-requirements/02_passive-house-requirements.htm és http://www.minergie.ch/minergie_fr.html

⁽³⁾ Az építőiparra vonatkozó ágazati referenciadokumentum fogja részletesebben tárgyalni az épületek külső szigetelésére és környezeti fenntarthatóságára vonatkozó legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlatokat.

Kapcsolódó környezeti teljesítménymutatók és kiválósági referenciaértékek

Környezeti teljesítménymutatók	Kiválósági referenciaértékek
(i43) Fajlagos energiafogyasztás (kWh/m ² /év).	(b50) Meglévő épületek esetében a végső energiafogyasztás a hűtött/fűtött terület figyelembe véve legfeljebb 75 kWh/m²/év egyrészt a fűtés, szellőztetés, légkondicionálás és másrészt a vízmelegítés kapcsán, vagy a teljes végső energiafogyasztás legfeljebb 180 kWh/m²/év. (b51) Új épületek esetében a névleges energiahatékonyság megfelel a „Minergie P” vagy a „Passive House” szabvány követelményeinek.

3.6.3. Optimalizált fűtő, szellőztető és légkondicionáló rendszerek

A legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat a következőket foglalja magában: a fűtés-szellőztetés-légkondicionálást az elérhető leghatékonyabb energiaosztályba tartozó berendezésekkel biztosítani zónaszabályozós fűtési/hűtési rendszer és hővisszanyeréses szellőzésszabályozás mellett (lehetőleg CO₂-érzékelőkkel), energiatakarékos részegységekkel (pl. változó sebességű ventilátorok), valamint optimalizálni a klímaberendezések használatát az épület külső térelhatárolása és energiaforrásai figyelembevételével.

Alkalmazhatóság

Ez a legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat mindenféle típusú és nagyságrendű szálláson alkalmazható, beleértve a **kisvállalkozásokat** is. A teljes optimalizáció csak az építési szakaszban vagy jelentős felújítás alkalmával valósítható meg, de különálló intézkedések bármikor hozhatók.

Kapcsolódó környezeti teljesítménymutatók és kiválósági referenciaértékek

Környezeti teljesítménymutatók	Kiválósági referenciaértékek
(i43) Fajlagos energiafogyasztás (kWh/m ² /év).	(b50) Meglévő épületek esetében a végső energiafogyasztás a hűtött/fűtött terület figyelembe véve legfeljebb 75 kWh/m²/év egyrészt a fűtés, szellőztetés, légkondicionálás és másrészt a vízmelegítés kapcsán, vagy a teljes végső energiafogyasztás legfeljebb 180 kWh/m²/év. (b51) Új épületek esetében a névleges energiahatékonyság megfelel a „Minergie P” vagy a „Passive House” szabvány követelményeinek.

3.6.4. Hőszivattyúk és geotermikus fűtés/hűtés alkalmazása

A legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat a következőket jelenti: nagy hatékonyságú (ökocímkes, az elérhető leghatékonyabb energiaosztályba tartozó) hőszivattyúkat használni az épületfűtés és -hűtés céljaira, vagy ahol lehetséges, talajvizet hőszivattyút beépíteni.

Alkalmazhatóság

Mindenféle szálláshelyen alkalmazható. Városi környezetben csak az építési szakaszban vagy jelentős felújítás alkalmával van mód talajvizet hőszivattyút beépítésére. A környezeti levegővel üzemelő hőszivattyús rendszereket könnyű utólag beépíteni, de hideg éghajlatokon nem feltétlenül érdemes. A **kisvállalkozások** esetében a magas beruházási költségek miatt korlátozottan alkalmazható.

Kapcsolódó környezeti teljesítménymutató és kiválósági referenciaérték

Környezeti teljesítménymutatók	Kiválósági referenciaérték
(i43) Fajlagos energiafogyasztás (kWh/m ² /év).	(b52) A vízüzemű hőszivattyúkat és/vagy geotermikus fűtési/hűtési rendszereket lehetőség szerint előnyben kell részesíteni a hagyományos fűtési/hűtési rendszerekkel szemben, az alkalmazott hőszivattyúknak pedig meg kell felelniük az uniós öko-címke követelményeinek és a lehető leghatékonyabb energiaosztálynak.

3.6.5. Energiatakarékos megvilágítás és elektromos berendezések

A legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat a következőket foglalja magában: a megfelelő erősségű zónás megvilágítás alkalmazása kompakt fénycsöves és LED-technológiával, intelligens vezérléssel a mozgás, a természetes fény és az idő alapján. Szintén idetartozik az épületek általános tervezésekor és belső tereinek elosztása meghatározásakor a lehető legmesszemenőbben kihasználni a természetes fényt, figyelemmel ugyanakkor a nagy üvegfelületek által a fűtési és hűtési energiaigényre gyakorolt hatásra. Az elektromos berendezések (háztartási gépek és szórakoztató elektronika) esetében uniós ökocímkével ellátott vagy a lehető leghatékonyabb energiaosztályba sorolt termékeket kell választani.

Alkalmazhatóság

Ez a legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat mindenféle típusú és nagyságrendű szálláson alkalmazható, beleértve a **kisvállalkozásokat** is. A kompakt fénycsöves és LED-izzós lámpák sokszor teljes mértékben kiváltják a hagyományos és halogén izzólámpák használatát. A természetes fény használatának optimalizálása az épületek általános tervezésekor csak az építési szakaszban vagy felújítások alkalmával jön szóba.

Kapcsolódó környezeti teljesítménymutatók és kiválósági referenciaértékek

Környezeti teljesítménymutatók	Kiválósági referenciaértékek
(i44) A beépített világítási teljesítmény (W/m ²).	(b53) A beépített világítási teljesítmény legfeljebb 10 W/m ² .
(i45) A világítás energiafogyasztása (kWh/m ² /év).	(b54) A világításra használt villamos energia legfeljebb 25 kWh/m ² /év a hűtött/fűtött alapterületen.
(i46) Teljes villamosenergia-fogyasztás (kWh/m ² /év).	(b55) A teljes villamosenergia-fogyasztás legfeljebb 80 kWh/m ² /év a hűtött/fűtött alapterületen.

3.6.6. Megújuló energiaforrások

A legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat a következőket jelenti: helyszíni geotermikus, nap- vagy szélenergiát hasznosító energiatermelő egységet alkalmazni, és valóban megújuló forrásból előállított villamos energiát vásárolni.

Alkalmazhatóság

A megújuló energiaforrások hasznosításának lehetősége függ a helyszín olyan adottságaitól, mint az éghajlat, a napsugárzás, a rendelkezésre álló hely stb. A távoli megújuló-energia projektekbe való beruházás lehetősége azonban minden szervezet előtt nyitva áll. A **kisvállalkozások** esetében a hosszú megtérülési idő miatt korlátozottan alkalmazható.

Kapcsolódó környezeti teljesítménymutatók és kiválósági referenciaértékek

Környezeti teljesítménymutatók	Kiválósági referenciaértékek
(i11) A megújuló forrásokból helyben termelt energia aránya a végső energiafogyasztáson belül (%).	(b56) A szálláshely éves energiafogyasztásának 50 %-át megújuló helyi forrásokból vagy bizonyíthatóan kiegészítő jellegű, telephelyen kívüli megújulóenergia-forrásokból állítják elő.
(i47) Hitelesített megújulóenergia-kreditek használata (igen/nem).	(b57) A villamos energia 100 %-a nyomon követhető megújuló forrásból származik, amely nem szerepel más szervezet vagy a nemzeti villamosenergia-mix könyvelésében, vagy kétévessel újabb.

3.7. Éttermek és szállodai konyhák

3.7.1. Az étel és ital zöld beszerzése

A legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat a következőket foglalja magában: az étel- és italellátási lánc vizsgálata a környezetre gyakorolt jelentős hatások forrásainak és a beavatkozási lehetőségeknek az azonosítása érdekében. Ide tartozik a környezetvédelmi szempontból tanúsított termékek választása, az, hogy a kínálat összeállításakor kerülik a kifejezetten környezetterhelő összetevőket (pl. veszélyeztetett halfajok, szezonon kívüli gyümölcsök), valamint a hús- és tejtermékek ésszerű adagolása a vegetáriánus étkezés lehetőségének biztosítása mellett.

Alkalmazhatóság

Ez a gyakorlat minden konyhán alkalmazható. A vidéki területeken megoldható lehet az élelmiszerek helyi beszerzése. A nagyobb konyhák jobban tudják befolyásolni beszállítóikat. Mindazonáltal a **kisvállalkozások** is alkalmazhatják ezt a gyakorlatot.

Kapcsolódó környezeti teljesítménymutató és kiválósági referenciaértékek

Környezeti teljesítménymutató	Kiválósági referenciaértékek
(i48) A környezetvédelmi tanúsítvánnyal rendelkező összetevők aránya (%) (érték alapján).	(b58) A szervezet dokumentált adatokat tud rendelkezésre bocsátani a fő összetevőkről (legalább a származási országukról). (b59) Az ételek és italok (beszerzési értéket tekintve) legalább 60 %-a rendelkezik környezetvédelmi tanúsítvánnyal (pl. bio).

3.7.2. Szerveshulladék-gazdálkodás

A legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat a következőket jelenti: az ételhulladék visszaszorítása az étlap gondos összeállítása és az adagok méretezése révén. A szerves hulladékot külön kell választani és anaerob rothasztásra kell küldeni, ahol erre van mód, alternatívaként energia-visszanyerés mellett történő égetéssel, illetve helyben történő komposztálással kell megszabadulni tőle.

Alkalmazhatóság

Ez a gyakorlat minden konyhán alkalmazható. A preferált anaerob rothasztás bizonyos helyeken nem oldható meg, ekkor kerülhet sor az energia-visszanyerés mellett történő égetésre vagy a komposztálásra. A **kisvállalkozások** is alkalmazhatják ezt a gyakorlatot.

Kapcsolódó környezeti teljesítménymutatók és kiválósági referenciaértékek

Környezeti teljesítménymutatók	Kiválósági referenciaértékek
(i49) A keletkező szerves hulladék mennyisége fogyasztó vendégenként (kg/fő).	(b60) A szerves hulladék legalább 95 %-a különválasztásra kerül és nem jut lerakóba, hanem lehetőség szerint anaerob rothasztásra jut.
(i50) Az anaerob rothasztásra, alternatív energia-visszanyerésre, helyben vagy másutt komposztálásra kerülő szerves hulladék aránya (%).	(b61) A keletkező szerves hulladék mennyisége fogyasztó vendégenként legfeljebb 0,25 kg, az elkerülhető hulladékképződés fogyasztó vendégenként legfeljebb 0,18 kg.

3.7.3. Optimalizált mosogatás, takarítás és ételkészítés

A legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat az energiatakarékos mosogatógépek beszerzését foglalja magában. Ide tartoznak az alacsony áteresztésű, nyitókaros, előmosó-leverető zuhanyfej ellátott gépek és az energiatakarékos mosogatógépek. Szintén fontos a vízhálózatra nem csatlakozó pároló berendezések használata és a konyhai vízfogyasztás nyomon követése illetve a visszaszorítására vonatkozó célok kitűzése.

Alkalmazhatóság

Ez a gyakorlat minden konyhán alkalmazható. Elképzelhető, hogy a hatékonyabb mosogatógépek beszerzése csak akkor gazdaságos, ha a meglévő mosogatógépek élettartamuk végéhez közelednek vagy javításra szorulnak. A **kisvállalkozások** is alkalmazhatják ezt a gyakorlatot.

Kapcsolódó környezeti teljesítménymutatók és kiválósági referenciaértékek

Környezeti teljesítménymutatók	Kiválósági referenciaértékek
(i51) Konyhai vízfogyasztás fogyasztó vendégenként (liter/fő).	(b62) Konyhai vízgazdálkodási terv végrehajtása, amely magában foglalja az egy vendégre számított normalizált konyhai vízfogyasztás nyomon követését és jelentését, valamint az e vízfogyasztás csökkentésére alkalmas elsőbbségi intézkedések meghatározását.
(i52) Az ökocímkés mosogató- és konyhai tisztítószerek aránya (%).	
(i53) Hatékony konyhai eszközök zöld beszerzése (igen/nem).	(b63) A mosogatóhoz és a konyha tisztításához használt vegyszerek legalább 70 %-a rendelkezik ökocímkével, pl. uniós ökocímkével (eltekintve a sütőtisztítóktól).

3.7.4. Optimalizált főzés, szellőztetés és hűtés

A legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat a következőket jelenti: hatékony sütő-főző berendezések vásárlása, ideértve az indukciós vagy hőérzékelővel ellátott gáztűzhelyeket, olyan energiatakarékos hűtőgépek beszerzése, amelyek természetes hűtőközegeket használnak, pl. ammóniát vagy szén-dioxidot, továbbá a szellőzés igényeknek megfelelően szabályozása.

Alkalmazhatóság

Ez a gyakorlat minden konyhán alkalmazható. Elképzelhető, hogy az energiatakarékos sütő-főző berendezések és hűtők beszerzése csak akkor gazdaságos, ha a meglévő eszközök élettartamuk végéhez közelednek. A **kisvállalkozások** is alkalmazhatják ezt a gyakorlatot.

Kapcsolódó környezeti teljesítménymutató és kiválósági referenciaérték

Környezeti teljesítménymutató	Kiválósági referenciaérték
(i54) Fajlagos energiafogyasztás fogyasztó vendégenként (kWh/fő).	(b64) Konyhai energiagazdálkodási terv végrehajtása, amely magában foglalja az egy vendégre számított normalizált konyhai energiafogyasztás nyomon követését és jelentését, valamint az energiafogyasztás csökkentésére alkalmas elsőbbségi intézkedések meghatározását.

3.8. Kempingek

3.8.1. A vendégek környezetvédelmi tájékoztatása

A legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat a következőket foglalja magában: a vendégek helyben megvalósuló interaktív tájékoztatása a környezetvédelemmel kapcsolatos kérdésekről. Ez megtörténhet szervezett oktatás keretében, tanösvények formájában vagy környezetkímélő közlekedési eszközök (pl. hagyományos és elektromos kerékpárok) kapcsán.

Alkalmazhatóság

Mindenféle kempingben és más típusú (elsősorban vidéki) szálláson is alkalmazható. A kevés erőforrással rendelkező **kisvállalkozások** esetében lehet korlátozottan alkalmazható.

Kapcsolódó környezeti teljesítménymutató és kiválósági referenciaérték

Környezeti teljesítménymutató	Kiválósági referenciaérték
(i55) A vendégek számára elérhetők a környezettel kapcsolatos információk/tájékoztatás (igen/nem).	(b65) A szálláshely ösztönzi és előmozdítja a környezettudatos magatartást és tevékenységeket, a környezettel kapcsolatos információkat tesz elérhetővé különböző tevékenységek és tanfolyamok keretében.
(i56) A vendégek rendelkezésére állnak alacsony szén-dioxid-kibocsátású közlekedési eszközök, pl. biciklik (igen/nem).	

3.8.2. A kültéri területek környezetközpontú kezelése

A legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat a következőket jelenti: maximalizálni a helyi biodiverzitást őshonos fajok telepítésével, valamint zöldtetők vagy földtetők és zöldfalak használata révén. A legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat az öntözésre fordított vízmennyiség minimalizálását foglalja magában, erre a célra szűrkevíz vagy csapadékvíz használható. A legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat a következőket jelenti: a kültéri világításból eredő fényszennyezést a lehető legkisebbre kell csökkenteni (pl. megfelelően irányított fényű kisnyomású nátriumlámpák használatával), a kültéri rendezvények okozta zajszennyezést pedig korlátozni kell zajszigetelés segítségével és a rendezvények zárójának szigorú betartása révén.

Alkalmazhatóság

Mindenféle kempingben és más típusú (elsősorban vidéki) szálláson is alkalmazható, így **kisvállalkozások** esetében is.

Kapcsolódó környezeti teljesítménymutató és kiválósági referenciaértékek

Környezeti teljesítménymutató	Kiválósági referenciaértékek
(i4) A biológiai sokféleséggel való gazdálkodást szolgáló terv végrehajtása (igen/nem).	(b66) A biológiai sokféleség megőrzése vagy fokozása őshonos növényfajok ültetésével, a honos állatfajok számára biztosított búvóhelyek létrehozásával, lehetőség szerint zöldtetők vagy földtetők építésével. A vegyszerhasználat, a fény- és a zajszennyezés minimális szintre szorítása. (b67) A fényszennyezés visszaszorítása az állatok zavarásának elkerülése érdekében: időzített vagy mozgásérzékelős, takarékos és megfelelően irányított fényű lámpák kihelyezése, amelyek fölfelé nem világítanak. (b68) A vízfogyasztás visszaszorítása őshonos növényfajok ültetése és mulcsborítás használata révén, valamint szabályozott, lehetőleg szűrkevizet hasznosító öntözőrendszerek igénybevételével.

3.8.3. A kempingek energiahatékonysága és megújulóenergia-használata

A legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat a következőket foglalja magában: a minimálisra szorítani a vízmelegítésre, a fűtésre-szellőztetésre-légkondicionálásra és a világításra használt energia mennyiségét. Ez az épületek megfelelő szigetelését, fénycsőves és LED-lámpák beépítését, valamint megújuló forrást használó helyi energiatermelő egység telepítését teszi szükségessé. Emellett a mosodából távozó használt víz hőenergiája is visszanyerhető hőszivattyú segítségével.

Alkalmazhatóság

Ez a gyakorlat minden kempingben alkalmazható. Hogy melyik megújuló energiát hasznosítják helyben, és milyen technológiával, az a helyi adottságok függvénye. A **kisvállalkozások** is alkalmazhatják ezt a gyakorlatot.

Kapcsolódó környezeti teljesítménymutatók és kiválósági referenciaértékek

Környezeti teljesítménymutatók	Kiválósági referenciaértékek
(i57) Fajlagos energiafogyasztás vendégéjszakánként (kWh/vendégéjszaka).	(b69) A fajlagos végső energiafogyasztás (eltekintve a megújuló forrásból helyben termelt energia használatától) vendégéjszakánként legfeljebb 2,0 kWh.
(i11) A megújuló forrásokból helyben termelt energia aránya a végső energiafogyasztáson belül (%).	(b70) A villamos energia 100 %-a nyomon követhető megújuló forrásból származik, amely nem szerepel más szervezet vagy a nemzeti villamosenergia-mix könyvelésében, vagy kétévesnél újabb.
(i47) Hitelesített megújulóenergia-kreditek használata (igen/nem).	

3.8.4. A kemping víztakarékossága

A legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat a következőket jelenti: minimalizálni a vízfogyasztást kisnyomású csaptelepek és zuhanyfejek, időzítő zuhanyozók, víztakarékos és kettős öblítésű WC-k és vízmentes piszoárok használatával.

Alkalmazhatóság

Ez a gyakorlat minden kempingben alkalmazható. A **kisvállalkozások** is alkalmazhatják ezt a gyakorlatot.

Kapcsolódó környezeti teljesítménymutatók és kiválósági referenciaérték

Környezeti teljesítménymutatók	Kiválósági referenciaérték
(i23) Vízfogyasztás vendégéjszakánként (liter/vendégéjszaka).	(b71) A teljes vízfogyasztás a négy- és ötszobás összkomfortos kempingekben legfeljebb 94 liter vendégéjszakánként, egyéb kempingekben legfeljebb 58 liter vendégéjszakánként.
(i25) A zuhanyfejek, fürdőszobai csaptelepek, piszoárok és WC-k vízfogyasztása (liter/perc vagy liter/öblítés).	

3.8.5. Hulladék-visszaszorítás a kempingekben

A legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat a következőket foglalja magában: a hulladékkezelés megelőzése kézenfekvő helyi szelektálási lehetőségek biztosítása és a hulladék-újrafeldolgozó telepekkel való együttműködés révén.

Alkalmazhatóság

Ez a gyakorlat minden kempingben alkalmazható. A kempingekben más szálláshelyekhez képest kevesebb lehetőség kínálkozik a hulladékkezelés visszaszorítására, mert a hulladék elsődleges forrása a vendégek általi vásárlás. Mindazonáltal a **kisvállalkozások** is alkalmazhatják ezt a gyakorlatot.

Kapcsolódó környezeti teljesítménymutató és kiválósági referenciaérték

Környezeti teljesítménymutató	Kiválósági referenciaérték
(i39) A keletkező szelektálatlan hulladék mennyisége (kg/vendégéjszaka).	(b72) A szelektálatlanul lerakóba kerülő hulladék mennyisége legfeljebb 0,2 kg/vendégéjszaka.

3.8.6. Természetes tavak

A legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat a következőket jelenti: természetes fürdőhely létrehozása vagy a meglévő medence átalakítása természetes víztestté.

Alkalmazhatóság

Mindenféle kempingben és más típusú (elsősorban vidéki) szálláson is alkalmazható. A **kisvállalkozások** is alkalmazhatják ezt a gyakorlatot.

Kapcsolódó környezeti teljesítménymutató és kiválósági referenciaérték

Környezeti teljesítménymutató	Kiválósági referenciaérték
(i58) Természetes tó létesítése (igen/nem).	(b73) Az úszómedence vizét természetes növényi alapú szűrőkkel tisztítani a megfelelő higiénia érdekében.

4. AJÁNLOTT FŐ ÁGAZATSPECIFIKUS KÖRNYEZETVÉDELMI TELJESÍTMÉNYMUTATÓK

Az alábbi táblázat az idegenforgalmi ágazatban használható fő környezetvédelmi teljesítménymutatók **szemelvényét** tartalmazza. A 3. fejezetben említett mutatók egy részét fedi le. A táblázat 6 részre oszlik. Az első részben az **átfogó, az ágazat minden szereplője esetében alkalmazható** mutatók szerepelnek, a további részek az **ÁRD-ben tárgyalt fő szereplőkre vonatkoznak (desztinációmenedzserek, utazásszervezők és utazási irodák, szálláshelyek, éttermi és szállodai konyhák, valamint kempingek).**

Mutató	Szokásos mértékegység	Rövid leírás	A nyomon követés ajánlott minimum-szintje	Kapcsolódó alapmutató az 1221/2009/EK rendelet IV. melléklete szerint (C.2. pont)	Kiválósági referenciaérték és az ahhoz kapcsolódó legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat
ÁTFOGÓ MUTATÓK					
1. Környezetvédelmi vezetési rendszer bevezetése	(igen/nem)	A szervezet alkalmaz-e környezetvédelmi vezetési rendszert vagy sem. Ezt a mutatót az idegenforgalommal foglalkozó minden szereplő használhatja (desztinációmenedzserek, utazásszervezők, szállásadók, vendéglátók, fuvarozók és szolgáltatók).	Helyszínenként (a szervezet szintjén összesíthető)	Valamennyi	A környezeti teljesítményt minden releváns szempontból figyelő megfelelő mutatók használata, figyelmet fordítva a kevésbé jól mérhető és közvetett tényezőkre is, amilyen pl. a biológiai sokféleségre gyakorolt hatás. (Lásd e dokumentum 3.1.1. pontját.) A teljes személyzetet tájékoztatják a környezeti célokról, és képzésben részesítik a releváns környezetvédelmi vezetési intézkedésekről. (Lásd e dokumentum 3.1.1. pontját.) Ahol csak lehet, a legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlatokat alkalmazzák. (Lásd e dokumentum 3.1.1. pontját.)
2. A meghatározott környezetvédelmi kritériumoknak megfelelő termékek és szolgáltatások aránya	%	Az ellátási lánc értékelése, a meghatározott környezetvédelmi kritériumoknak és tanúsítványoknak (pl. uniós ökocímke) megfelelő termékek/szolgáltatások választása.	Helyszínenként (a szervezet szintjén összesíthető)	Valamennyi	A szervezet életciklus-alapú megközelítést alkalmazva azonosította fő ellátási láncában a jelentős környezeti hatással járó pontokat és a javítási lehetőségeket. (Lásd e dokumentum 3.1.2. pontját.) A szálláshelyeken és vendéglátó-ipari egységekben alkalmazott vegyszerek legalább 97 %-a (a hatóanyag tömegét vagy a beszerzett mennyiséget tekintve) az ISO szerinti I. típusú ökocímkével ellátott (vagy bizonyíthatóan a lehető legkörnyezetbarátabb). (Lásd e dokumentum 3.1.2. pontját.) A szálláshelyek és vendéglátó-ipari egységek által beszerzett fa, papír és karton legalább 97 %-a újrafeldolgozott anyagból készült vagy környezetbarát tanúsítványt kapott (ökocímke, FSC, PEFC). (Lásd e dokumentum 3.1.2. pontját.)

Mutató	Szokásos mértékegység	Rövid leírás	A nyomon követés ajánlott minimum-szintje	Kapcsolódó alapmutató az 1221/2009/EK rendelet IV. melléklete szerint (C.2. pont)	Kiválósági referenciaérték és az ahhoz kapcsolódó legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat
DESZTINÁCIÓMENEDZSEREK					
1. A fenntartható desztinációmenedzsmentre vonatkozó terv végrehajtása	(igen/nem)	A desztinációmenedzser alkalmaz-e a fenntartható desztinációmenedzsmentre vonatkozó tervet, amely foglalkozik a desztináción jelentkező legfontosabb környezeti kihívásokkal, lefedi a desztináció teljes területét és összehangolja minden releváns szereplő munkáját.	A desztináció	Valamennyi	Olyan desztinációmenedzsment terv végrehajtása, amely: i. a desztináció teljes területére vonatkozik; ii. minden releváns kormányzati és magánszereplőt bevon; iii. a desztináción jelentkező legfontosabb környezeti kihívásokra összpontosít. (Lásd e dokumentum 3.2.1. pontját.)
2. A biológiai sokféleséggel való gazdálkodást szolgáló terv végrehajtása	(igen/nem)	A desztináción hajtanak-e végre a biológiai sokféleséggel való gazdálkodást szolgáló tervet vagy sem.	A desztináció	Biológiai sokféleség	Csökkenteni és javítani a turisztikai fejlesztések biodiverzitást kiszorító hatását, hogy a desztinációk biológiai sokfélesége a nagy természeti értékű területeken fennmaradjon vagy fokozódjon, a lepusztult területeken pedig nőjön. (Lásd e dokumentum 3.2.2. pontját.)
3. Napi vízfogyasztás vendégenként	liter/vendégnap	Az egyes vendégek által a desztináción használt víz átlagos mennyisége.	A desztináció	Víz	A turisták átlagos vízfogyasztása legfeljebb 200 liter/vendégnap. (Lásd e dokumentum 3.2.3. pontját.)
4. A másodlagos vagy harmadlagos tisztításra jutó szennyvíz aránya	%	A desztináción termelt szennyvíz másodlagos vagy harmadlagos tisztításra jutó aránya az idegenforgalmi főszezonban.	A desztináció	Víz	A desztináción belül a szolgáltatások, többek között a tömegközlekedés, a vízellátás, a szennyvíztisztítás és a hulladék-újrafeldolgozás nyújtását úgy szervezik, hogy főszezonban is kielégítsék a szükségleteket, és helyi szinten biztosított legyen a turizmus fenntarthatósága. (Lásd e dokumentum 3.2.3. pontját.) A desztináción keletkező szennyvíz legalább 95 %-a legalább másodlagos tisztításon esik át, vagy az érzékeny befogadó vizekbe való kivezetés előtt harmadlagos tisztításon is, még az idegenforgalmi főszezonban is. (Lásd e dokumentum 3.2.3. pontját.)

Mutató	Szokásos mértékegység	Rövid leírás	A nyomon követés ajánlott minimum-szintje	Kapcsolódó alapmutató az 1221/2009/EK rendelet IV. melléklete szerint (C.2. pont)	Kiválósági referenciaérték és az ahhoz kapcsolódó legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat
5. Az újrafeldolgozásra vagy anaerob rothasztásra küldött települési szilárd hulladék aránya	%	Az újrafeldolgozásra vagy anaerob rothasztásra küldött települési szilárd hulladék aránya.	A desztináció	Hulladék	A települési szilárd hulladék legalább 95 %-a nem lerakókba, hanem újrafeldolgozásra vagy anaerob rothasztásra kerül. (Lásd e dokumentum 3.2.3. pontját.)
6. A turisták által a desztináción belül tömegközlekedéssel, gyalog vagy biciklin megtett utak aránya	%	A turisták által a desztináción belül tömegközlekedéssel, gyalog vagy biciklin megtett utak aránya.	A desztináció	Kibocsátások	A desztináción belül a szolgáltatások, többek között a tömegközlekedés, a vízellátás, a szennyvíztisztítás és a hulladék-újrafeldolgozás nyújtását úgy szervezik, hogy főszezonban is kielégítsék a szükségleteket, és helyi szinten biztosított legyen a turizmus fenntarthatósága. (Lásd e dokumentum 3.2.3. pontját.) A városi célpontokon belül a turisták legalább 80 %-ban tömegközlekedéssel, gyalog vagy biciklivel közlekednek. (Lásd e dokumentum 3.2.3. pontját.)
7. A megújuló forrásokból helyben termelt energia aránya a végső energiaigényen belül	%	A desztináción megújuló forrásokból helyben termelt energia aránya a végső energiaigényhez képest.	A desztináció	Kibocsátások	— (Lásd e dokumentum 3.2.3. pontját.)

UTAZÁSSZERVEZŐK ÉS UTAZÁSI IRODÁK

1. Közlekedési ÜHG-kibocsátás	kg CO ₂ /utaskilométer	A flotta felett irányítással rendelkezők utazásszervezők által igénybe vett repülőgépek, buszok és vonatok tüzelőanyag-, illetve energiafogyasztását nyomon követik, az alvállalkozóktól ezen adatokat bekérik.	A szervezet repülő-/járműflotta	Energiahatékonyság Az anyagfelhasználás hatékonysága Kibocsátások	Az utazásszervezők nem kínálnak repülőutat, ha: i. a desztináció 700 km-en belül elérhető; ii. a desztináció 2 000 km-en belül elérhető és a tartózkodás 8 napnál rövidebb; vagy a desztináció több mint 2 000 km-es távolságra van, és a tartózkodás 14 napnál rövidebb. (Lásd e dokumentum 3.3.1. pontját.) Az utazásszervező saját flottájának repülőgépei átlagos fajlagos fogyasztása legfeljebb 2,7 liter 100 utaskilométerenként. (Lásd e dokumentum 3.3.1. pontját.)
-------------------------------	-----------------------------------	---	---------------------------------	---	---

Mutató	Szokásos mértékegység	Rövid leírás	A nyomon követés ajánlott minimum-szintje	Kapcsolódó alapmutató az 1221/2009/EK rendelet IV. melléklete szerint (C.2. pont)	Kiválósági referenciaérték és az ahhoz kapcsolódó legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat
					Az utazásszervező saját flottájának buszai átlagosan legfeljebb 0,75 litert fogyasztanak 100 utaskilométerenként, és a flotta legalább 90 %-a vagy megfelel az EURO V. szabványnak vagy alternatív tüzelőanyag-rendszert használ. (Lásd e dokumentum 3.3.1. pontját.)
2. A közlekedés okozta ÜHG-kibocsátások hitelesített szén-dioxid-kreditekkel való kompenzációjának aránya	%	A CO ₂ -kibocsátásnak a hitelesített szén-dioxid-kreditek vásárlásával kompenzált része. A repülések kibocsátásainak kompenzálása keretében a megfelelő sugárzásikényszer-indexet (RFI) is figyelembe kell venni.	A szervezet repülő-/járműflotta	Energiahatékonyság Az anyagfelhasználás hatékonysága Kibocsátások	Az eladott csomagokkal generált ÜHG-kibocsátást automatikusan kompenzálják kibocsátáskereső projektekbe való beruházások révén vagy széndioxid-kreditek vásárlásával. (Lásd e dokumentum 3.3.1. pontját.)
3. Azon szállásadók aránya (az eladott vendégéjszakák száma vagy eladási értéke alapján), akik megfelelnek meghatározott környezetkíméleti kritériumoknak	%	A mutató keretében figyelembe kell venni a harmadik felek által tanúsított környezetvédelmi szabványokat (pl. uniós öko-címke, Nordic Swan) és a meghatározott kritériumoknak való megfelelést.	A szervezet	Valamennyi	A szállásadók legalább 90 %-a (a vendégéjszakák száma vagy eladási értéke alapján) megfelel bizonyos környezetvédelmi követelményeknek (lehetőleg harmadik felek által tanúsítva). (Lásd e dokumentum 3.3.2. pontját.)
4. A környezeti teljesítményjavítás alatt álló szolgáltatások százalékos aránya a desztináción	%	A mutató a desztinációmenedzsment hatására az egyes desztinációkon környezetbarát fejlesztés alatt álló szolgáltatások arányát jelzi.	A desztináció és a szervezet	Valamennyi	Az utazásszervező az alábbiak valamelyikével előmozdítja a desztináció környezeti teljesítményének javulását: i. az ellátási/beszállítói lánc teljesítményének javítása; ii. a desztinációmenedzsment befolyásolása; iii. közvetlen minőségjavító intézkedések. (Lásd e dokumentum 3.3.3. pontját.)
5. A környezetkíméletben élen járó, fenntartható (pl. öko-címkés) utazások aránya az eladási értéket tekintve	%	Az utazásszervező által értékesített, a környezetkíméletben élen járó, fenntartható (pl. osztrák turisztikai öko-címkés) utazások aránya.	A szervezet	Valamennyi	Az utazásszervező a nagy nyilvánosságnak szánt reklámokban népszerűsíti a fenntartható idegenforgalmi csomagokat. (Lásd e dokumentum 3.3.4. pontját.) A környezetkíméletben élen járó fenntartható (pl. osztrák turisztikai öko-címkét nyert) turisztikai csomagok teszik ki a forgalom értékének legalább 10 %-át. (Lásd e dokumentum 3.3.4. pontját.)

Mutató	Szokásos mértékegység	Rövid leírás	A nyomon követés ajánlott minimum-szintje	Kapcsolódó alapmutató az 1221/2009/EK rendelet IV. melléklete szerint (C.2. pont)	Kiválósági referenciaérték és az ahhoz kapcsolódó legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat
					Az utazásszervező olyan marketing- és kommunikációs eszközökkel él, amelyek ösztönzik a fenntarthatósági szempontok figyelembevételét a turisztikai csomagok közötti választáskor. (Lásd e dokumentum 3.3.4. pontját.) Az utazásszervező desztinációspecifikus és tudatoságnövelő tájékoztatást nyújt az ügyfelei részére a desztináción való fenntartható viselkedés ösztönzése érdekében. (Lásd e dokumentum 3.3.4. pontját.)
6. Papírfogyasztás ügyfelenként	gramm/ügyfél	Az ügyfelenként használt papír mennyisége.	A szervezet	Az anyagfelhasználás hatékonysága Hulladék Kibocsátások	Az irodai dokumentumok és reklámanyagok nyomtatása: i. csak a legszükségesebb esetben történik meg; ii. 100 %-ban újrafeldolgozott vagy környezetvédelmi tanúsítvánnyal ellátott (ökocímke, FSC, PEFC) papírra történik; iii. környezetvédelmi tanúsítvánnyal (pl. EMAS, ISO 14001) rendelkező nyomdában történik. (Lásd e dokumentum 3.3.5. pontját.)
7. A papír és a nyomtatás környezetvédelmi tanúsítása	(igen/nem)	A használt papír rendelkezik-e környezetvédelmi tanúsítvánnyal vagy sem, a nyomtatás pedig környezetvédelmi tanúsítvánnyal rendelkező nyomdában történik-e vagy sem.	A szervezet	Az anyagfelhasználás hatékonysága Hulladék	Az irodai dokumentumok és reklámanyagok nyomtatása: i. csak a legszükségesebb esetben történik meg; ii. 100 %-ban újrafeldolgozott vagy környezetvédelmi tanúsítvánnyal ellátott (ökocímke, FSC, PEFC) papírra történik; iii. környezetvédelmi tanúsítvánnyal (pl. EMAS, ISO 14001) rendelkező nyomdában történik. (Lásd e dokumentum 3.3.5. pontját.)
8. Az irodai és kiskereskedelmi tevékenységek fajlagos CO ₂ -kibocsátása	kg CO ₂ /ügyfél kg CO ₂ /m ² /év	A mutató az irodai és kereskedelmi tevékenységekből eredő CO ₂ -kibocsátás mértékét jelzi. Az ügyfélforgalom vagy az irodai és kereskedelmi alapterület alapján lehet kifejezni.	A szervezet	Kibocsátások	Energia- és ÜHG-gazdálkodási tervet hajtanak végre, az irodai és kereskedelmi tevékenységekből eredő energiafogyasztást és ÜHG-kibocsátást évente jelentik az irodai és kereskedelmi helyszínek alapterületének 1 m ² -ére vetítve és 1 ügyfélre vetítve. (Lásd e dokumentum 3.3.5. pontját.)

Mutató	Szokásos mértékegység	Rövid leírás	A nyomon követés ajánlott minimum-szintje	Kapcsolódó alapmutató az 1221/2009/EK rendelet IV. melléklete szerint (C.2. pont)	Kiválósági referenciaérték és az ahhoz kapcsolódó legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat
9. Az irodaépületek éves vízfogyasztása dolgozónként	liter/dolgozó/év	Az irodaépületek éves vízfogyasztása elosztva az ott dolgozók számával.	A szervezet	Víz	A vízfogyasztás dolgozónként és évenként legfeljebb 2,0 m ³ . (Lásd e dokumentum 3.3.5. pontját.)

SZÁLLÁSHELYEK

1. Vízfogyasztás vendégéjszakánként	liter/vendégéjszaka	A vízfogyasztást a szálláshelyen egy éven át mérni kell, és normalizálva el kell osztani a vendégéjszakák számával. Az olyan nagy úszómedencék vagy éttermek vízfogyasztását, amelyek jelentős mértékben kiszolgálják nem bentlakó vendégeket is, ki lehet zárni a mutató számításából a referenciaértékek kontextusában.	Szállásonként vagy megfelelő egységenként (a szervezet szintjén összesíthető) A szállodai részleg almérőkkel való felszerelése.	Víz	Helyszíni vízgazdálkodási terv végrehajtása, amely magában foglalja a következőket: i. almérők felszerelése és minden főbb vízfogyasztó folyamat és terület referenciaértékekkel való összevetése; ii. a vízellátási rendszer elemeinek és szivárgási pontjainak rendszeres felülvizsgálata és karbantartása. (Lásd e dokumentum 3.4.1. pontját.) A saját fürdőszobát biztosító szállásokon vendégéjszakánként legfeljebb 140 liter, a többnyire közös fürdőszobát biztosító szállásokon vendégéjszakánként legfeljebb 100 liter vízfogyasztás. (Lásd e dokumentum 3.4.1. pontját.)
2. A vendégéjszakánként keletkező mosandó tömeg	kg ruha/vendégéjszaka	A vendégéjszakánként keletkező mosandó tömeg. Befolyásolja a többszöri használat, a darabok száma és mérete, valamint szövetsűrűsége.	Helyszínenként	Víz Energiahatékonyság	A mosandó tömegben a törölközők és ágyneműk többszöri használata révén elért megtakarítás legalább 30 %. (Lásd e dokumentum 3.4.3. pontját.)
3. A takarítás és a mosogatás során használt vegyi anyagok mennyisége a hatóanyag tömegében mérve	gramm/vendégéjszaka	A takarításhoz és a mosogatáshoz használt vegyi anyagok mennyisége (leszámítva a mosást, a folteltávolítást és a medencékben használatos vegyszereket). A vegyi eredetű hatóanyagok tömegében kell kifejezni.	Helyszínenként	Hulladék	A takarításhoz és a mosogatáshoz használt vegyi anyagok mennyisége (leszámítva a mosást, a folteltávolítást és a medencékben használatos vegyszereket) a vegyi eredetű hatóanyagok tömegében mérve legfeljebb 10 gramm/vendégéjszaka. (Lásd e dokumentum 3.4.3. pontját.)

Mutató	Szokásos mértékegység	Rövid leírás	A nyomon követés ajánlott minimum-szintje	Kapcsolódó alapmutató az 1221/2009/EK rendelet IV. melléklete szerint (C.2. pont)	Kiválósági referenciaérték és az ahhoz kapcsolódó legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat
4. Az ISO szerinti I. típusú ökocímkével ellátott vegyszerek és textíliák aránya	%	Az ISO szerinti I. típusú ökocímkével ellátott vegyszerek aránya (takarításhoz, szappanok és samponok stb.) és az ilyen textíliák aránya.	Helyszínenként	Hulladék	A szálláshely által használt általános tisztítószer, fürdőszobai tisztítószer, szappanok és samponok legalább 80 %-a (a hatóanyag tömegében vagy a beszerzett mennyiségben mérve) rendelkezik az ISO szerinti I. típusú ökocímkével (pl. uniós ökocímkével). (Lásd e dokumentum 3.4.3. pontját.)
5. Vízfogyasztás 1 kg mosott tömegre	liter/kg	Ez a mutató 1 kg textília teljes mosási ciklusának vízfogyasztására vonatkozik.	A szálláson használt textíliák	Víz	Kisüzemi mosások esetében az új háztartási mosógépek EU energiaosztálya A+++, az ipari mosógépek átlagos vízfogyasztása pedig a mosott tömeg 1 kilogrammjára legfeljebb 7 liter. A teljes nagyüzemi mosási ciklus összes vízfogyasztása legfeljebb 5 liter a szobai textíliák 1 kg-jára és legfeljebb 9 liter az éttermi textíliák 1 kg-jára. (Lásd e dokumentum 3.4.5. pontját.)
6. Energiafogyasztás 1 kg mosott tömegre	kWh/kg ruha	Ez a mutató 1 kg textília teljes mosási ciklusának energiafogyasztására vonatkozik.	A szálláson használt textíliák	Energiahatékonyság	A helyben végzett kisüzemi mosások teljes energiafogyasztása a mosott tömeg 1 kg-jára a szárítást és a vasalást is beleértve legfeljebb 2,0 kWh. (Lásd e dokumentum 3.4.4. pontját.) A teljes nagyüzemi mosodai ciklus (szárítással, vasalással) összes energiafogyasztása legfeljebb 0,90 kWh a szobai textíliák 1 kg-jára és legfeljebb 1,45 kWh az éttermi textíliák 1 kg-jára. (Lásd e dokumentum 3.4.5. pontját.)
7. Az ökocímkés mosószer aránya	%	A mosáshoz használt ökocímkés mosószer aránya.	A szálláson használt textíliák	Hulladék	A kisüzemi mosásban használt mosószer legalább 80 %-a (a hatóanyagok tömegében vagy a beszerzett mennyiségben mérve) rendelkezik az ISO szerinti I. típusú ökocímkével (pl. uniós ökocímke, Nordic Swan, Blaue Engel). (Lásd e dokumentum 3.4.4. pontját.)

Mutató	Szokásos mértékegység	Rövid leírás	A nyomon követés ajánlott minimum-szintje	Kapcsolódó alapmutató az 1221/2009/EK rendelet IV. melléklete szerint (C.2. pont)	Kiválósági referenciaérték és az ahhoz kapcsolódó legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat
					A nagyüzemi mosáshoz kizárólag az ISO szerinti I. típusú ökocímket (pl. uniós ökocímke, Nordic Swan) elnyert mosószereket alkalmaznak, megfelelő adagolásban. (Lásd e dokumentum 3.4.5. pontját.)
8. Ökocímkés mosodai szolgáltatások	(igen/nem)	Amennyiben külső szolgáltató végzi a mosást, az ISO szerinti I. típusú ökocímke feltételeinek megfelelő szolgáltatót választottak.	A szálláshely által igénybe vett mosodai szolgáltatások	Víz Energiahatékonyság	Az alvállalkozásba adott mosás-tisztítást olyan szolgáltató végzi, aki elnyerte az ISO szerinti I. típusú ökocímket (pl. Nordic Swan), illetve a helyben végzett nagyüzemi mosások vagy a környezetvédelmi tanúsítvánnyal nem rendelkező alvállalkozásoknak kiadott mosások megfelelnek a vonatkozó referenciaértékeknek. (Lásd e dokumentum 3.4.5. pontját.)
9. Környezetkímélő medencekarbantartási terv végrehajtása	(igen/nem)	A környezetkímélő medencekarbantartás kiterjed a víz-, az energia- és a vegyszerfogyasztás nyomon követésére.	Helyszínenként	Víz Energiahatékonyság Az anyagfelhasználás hatékonysága	A medencék és fürdőhelyiségek hatékonyságára vonatkozó terv végrehajtása, amely magában foglalja az alábbiakat: i. a fajlagos víz-, energia- és vegyi anyag-fogyasztás referenciaértékekkel való összevetése a medencék és fürdőhelyiségek tekintetében a vízfelület m ² -ére és a vendégéjszakák számára vetítve; ii. a klórhasználat visszaszorítása megfelelő adagolás és más fertőtlenítési lehetőségek, pl. ózonkezelés vagy UV-kezelés igénybevétele révén. (Lásd e dokumentum 3.4.6. pontját.)
10. Szűrkevíz- vagy esővíz-hasznosító rendszerek beépítése	(igen/nem)	Ez a mutató egy olyan rendszer beépítésére vonatkozik, amely szűrkevizet használ valamely beltéri vagy kültéri vízigény kielégítésére (pl. öntözés), vagy esővizet használ bizonyos beltéri vízigényes folyamatokhoz (pl. WC-k öblítése).	Helyszínenként A szervezet szintjén: az alapterület %-ában	Víz	Olyan esővíz-hasznosító rendszer beépítése, amely vízigényes beltéri folyamatot szolgál ki és/vagy olyan szűrkevíz-hasznosító rendszer beépítése, amely beltéri vagy kültéri vízigényt szolgál ki. (Lásd e dokumentum 3.4.7. pontját.)

Mutató	Szokásos mértékegység	Rövid leírás	A nyomon követés ajánlott minimum-szintje	Kapcsolódó alapmutató az 1221/2009/EK rendelet IV. melléklete szerint (C.2. pont)	Kiválósági referenciaérték és az ahhoz kapcsolódó legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat
11. Hulladékkezelés vendégéjszakánként	kg/vendégéjszaka	A teljes hulladékkezelésre vonatkozó mutató (szelektált és szelektálatlan). Célja a hulladékmegelőzési intézkedések (pl. újrahasználat) hatékonyságának értékelése.	Legalább szállásonként vagy egységenként (összesíthető a szervezet szintjén) Forrásonként (pl. konyha, takarítás)	Hulladék Az anyagfelhasználás hatékonysága	A teljes hulladékkezelés (szelektált és szelektálatlan együtt) legfeljebb 0,6 kg/vendégéjszaka. (Lásd e dokumentum 3.5.1. pontját.)
12. Az újrafeldolgozásra küldött hulladék aránya	%	Ez a mutató a szelektíven gyűjtött és újrafeldolgozásra küldött hulladék mennyiségét fejezi ki (tömegben mérve).	Szállásonként vagy megfelelő egységenként (a szervezet szintjén összesíthető)	Hulladék Az anyagfelhasználás hatékonysága	A keletkező hulladék tömegének legalább 84 %-a újrafeldolgozásra kerül. (Lásd e dokumentum 3.5.2. pontját.)
13. A keletkező szelektálatlan hulladék mennyisége vendégéjszakánként	kg/vendégéjszaka	Az újrafeldolgozásra nem jutó, szelektálatlan hulladék mennyisége.	Szállásonként vagy megfelelő egységenként (a szervezet szintjén összesíthető)	Hulladék Az anyagfelhasználás hatékonysága	A szelektálatlanul lerakóba kerülő hulladék mennyisége legfeljebb 0,16 kg/vendégéjszaka. (Lásd e dokumentum 3.5.2. pontját.)
14. A helyi szennyvíztisztítás eltávolítási hatékonysága	A BOI ₅ , a KOI, az összes nitrogén és az összes foszfor eltávolításának %-os aránya A BOI ₅ , a KOI, az összes nitrogén és az összes foszfor koncentrációja a távozó vízben (mg/liter)	Ez a mutató a helyszíni szennyvíztisztító rendszer hatékonyságát tükrözi (ha van).	Szállásonként vagy megfelelő egységenként	Hulladék Víz	Ahol a szennyvíz nem kerül központi kezelésre, a helyi szennyvíztisztításnak magában kell foglalnia az előtisztítást (szitaszűrő, szűrőrács, kiegyenlítés és ülepítés) és a biológiai tisztítást, amelynek hatékonysága legalább 95 %-os a BOI ₅ eltávolításában és legalább 90 %-os a nitrogénvegyületek eltávolításában, ezt követően pedig a keletkező fölösiszapot (másik helyszínen) anaerob rothasztással kell kezelni. (Lásd e dokumentum 3.5.3. pontját.)

Mutató	Szokásos mértékegység	Rövid leírás	A nyomon követés ajánlott minimum-szintje	Kapcsolódó alapmutató az 1221/2009/EK rendelet IV. melléklete szerint (C.2. pont)	Kiválósági referenciaérték és az ahhoz kapcsolódó legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat
15. Helyszíni energiagazdálkodási terv végrehajtása	(igen/nem)	Van-e helyszíni energiagazdálkodási terv, amely magában foglalja minden főbb energiafogyasztási pont almérőikkel való felszerelését, továbbá az elsődleges energiafogyasztást és az ahhoz kapcsolódó CO ₂ -kibocsátásokat kiszámítják és jelentik-e.	Szálláshelyenként vagy megfelelő egységenként és a szervezet szintjén (összesítve)	Energiahatékonyság	Helyszíni energiagazdálkodási terv végrehajtása, amely magában foglalja a következőket: i. almérők felszerelése és minden főbb energiafogyasztó folyamat referenciaértékekkel való összevetése; ii. az elsődleges energiafogyasztás és az energiafogyasztásból eredő CO ₂ -kibocsátások kiszámítása és jelentése. (Lásd e dokumentum 3.6.1. pontját.)
16. Fajlagos energiafogyasztás	kWh/m ² /év	Teljes végső energiafogyasztás alapterületre vetítve évente. A megújuló forrásból helyileg előállított energiát nem szabad levonni. Amennyiben a fűtési és hűtési energiaigényt külön lehet választani más folyamatokétól, ajánlott ezeket külön-külön jelenteni.	Szálláshelyenként vagy megfelelő egységenként és a szervezet szintjén (összesítve)	Energiahatékonyság	Meglévő épületek esetében a végső energiafogyasztás a hűtött/fűtött területet figyelembe véve legfeljebb 75 kWh/m ² /év egyrészt a fűtés, szellőztetés, légkondicionálás, másrészt a vízmelegítés kapcsán, vagy a teljes végső energiafogyasztás legfeljebb 180 kWh/m ² /év. (Lásd e dokumentum 3.6.1., 3.6.2. és 3.6.3. pontját.) Új épületek esetében a névleges energiahatékonyság megfelel a „Minergie P” vagy a „Passive House” vagy ezekkel egyenértékű szabvány követelményeinek. (Lásd e dokumentum 3.6.2. és 3.6.3. pontját.) A vízüzemű hőszivattyúkat és/vagy geotermikus fűtési/hűtési rendszereket lehetőség szerint előnyben kell részesíteni a hagyományos fűtési/hűtési rendszerekkel szemben, az alkalmazott hőszivattyúknak pedig meg kell felelniük az uniós ökocímke követelményeinek. (Lásd e dokumentum 3.6.4. pontját.) A teljes villamosenergia-fogyasztás legfeljebb 80 kWh/m ² /év a hűtött/fűtött alapterületen. (Lásd e dokumentum 3.6.5. pontját.)
17. A beépített világítási teljesítmény	W/m ²	Beépített világítási teljesítmény az alapterületre vetítve.	Szállásonként vagy megfelelő egységenként	Energiahatékonyság	A beépített világítási teljesítmény legfeljebb 10 W/m ² . (Lásd e dokumentum 3.6.5. pontját.) A világításra használt villamos energia legfeljebb 25 kWh/m ² /év a hűtött/fűtött alapterületen. (Lásd e dokumentum 3.6.5. pontját.)

Mutató	Szokásos mértékegység	Rövid leírás	A nyomon követés ajánlott minimum-szintje	Kapcsolódó alapmutató az 1221/2009/EK rendelet IV. melléklete szerint (C.2. pont)	Kiválósági referenciaérték és az ahhoz kapcsolódó legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat
		Alternatív megoldásként figyelembe vehető a Lumen/m ² , de a környezeti teljesítményt valójában jobban kifejezi a W/m ² -ben mért beépített kapacitás.			A teljes villamosenergia-fogyasztás legfeljebb 80 kWh/m ² /év a hűtött/fűtött alapterületen. (Lásd e dokumentum 3.6.5. pontját.)
18. A megújuló forrásokból helyben termelt energia aránya a végső energiafogyasztáson belül	%	A szálláshelyen megújuló forrásokból helyben termelt energia aránya a szálláshely teljes végső energiafogyasztásához képest	Szálláshelyenként vagy megfelelő egységenként és a szervezet szintjén (összesítve)	Energiahatékonyság	A szálláshely éves energiafogyasztásának 50 %-át helyben állítják elő megújuló forrásokból. (Lásd e dokumentum 3.6.6. pontját.)
19. Hitelesített megújulóenergia-kreditek használata	(igen/nem)	Ez a mutató arra vonatkozik, hogy a szálláshely vásárol-e megújuló forrásból máshol előállított energiát (pl. zöld áramot). A hitelesítés lényege, hogy a vásárolt energiát ne számolja el másik szervezet vagy a nemzeti villamosenergia-mix.	Szálláshelyenként vagy megfelelő egységenként és a szervezet szintjén (összesítve)	Energiahatékonyság	A villamos energia 100 %-a nyomon követhető megújuló forrásból származik, amely nem szerepel más szervezet vagy a nemzeti villamosenergia-mix könyvelésében, vagy kétévesnél újabb. (Lásd e dokumentum 3.6.6. pontját.)

Mutató	Szokásos mértékegység	Rövid leírás	A nyomon követés ajánlott minimum-szintje	Kapcsolódó alapmutató az 1221/2009/EK rendelet IV. melléklete szerint (C.2. pont)	Kiválósági referenciaérték és az ahhoz kapcsolódó legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat
ÉTTERMEK ÉS SZÁLLODAI KONYHÁK					
1. A környezetvédelmi tanúsítvánnyal rendelkező összetevők aránya (érték alapján)	%	A vonatkozó környezetvédelmi követelményeknek megfelelő (öko, bio, MSC) összetevők aránya.	Főbb összetevőnként (összesíthető a szervezet szintjén)	Valamennyi	A szervezet dokumentált adatokat tud rendelkezésre bocsátani a fő összetevőkről (legalább a származási országokról). (Lásd e dokumentum 3.7.1. pontját.) A beszerzési értéket tekintve a vásárolt ételek és italok legalább 60 %-a rendelkezik környezetvédelmi tanúsítvánnyal (pl. bio). (Lásd e dokumentum 3.7.1. pontját.)
2. A keletkező szerves hulladék mennyisége fogyasztó vendégenként	kg/fogyasztó vendég	A keletkező szerves hulladék mennyisége elosztva a felszolgált menük (kiszolgált vendégek) számával.	Konyhánként vagy szállodánként (összesíthető a szervezet szintjén)	Hulladék Az anyagfelhasználás hatékonysága	A keletkező szerves hulladék mennyisége fogyasztó vendégenként legfeljebb 0,25 kg, az elkerülhető hulladékképződés fogyasztó vendégenként legfeljebb 0,18 kg. (Lásd e dokumentum 3.7.2. pontját.)
3. Az anaerob rothasztásra, alternatív energia-visszanyerésre, helyben vagy másutt komposztálásra kerülő szerves hulladék aránya	%	Az éttermek és szállodai konyhák külön jelentik anaerob rothasztásra, alternatív energia-visszanyerésre, helyben vagy másutt komposztálásra kerülő szerves hulladék mennyiségeit és a teljes hulladékmennyiségen belüli arányát.	Konyhánként vagy szállodánként (összesíthető a szervezet szintjén)	Hulladék Az anyagfelhasználás hatékonysága	A szerves hulladék legalább 95 %-a különválasztásra kerül és nem jut lerakóba, hanem lehetőség szerint anaerob rothasztásra jut. (Lásd e dokumentum 3.7.2. pontját.)
4. Konyhai vízfogyasztás vendégenként	liter/fogyasztó vendég	A teljes konyhai vízfogyasztás elosztva a felszolgált menük (kiszolgált vendégek) számával.	Legalább konyhánként vagy szállodánként (összesíthető a szervezet szintjén) Folyamatonként	Víz Energiahatékonyság	Konyhai vízgazdálkodási terv végrehajtása, amely magában foglalja az egy vendégre számított normalizált konyhai vízfogyasztás nyomon követését és jelentését, valamint az e vízfogyasztás csökkentésére alkalmas elsőbbségi intézkedések meghatározását. (Lásd e dokumentum 3.7.3. pontját.)

Mutató	Szokásos mértékegység	Rövid leírás	A nyomon követés ajánlott minimum-szintje	Kapcsolódó alapmutató az 1221/2009/EK rendelet IV. melléklete szerint (C.2. pont)	Kiválósági referenciaérték és az ahhoz kapcsolódó legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat
		A konyhai vízfogyasztáshoz számos folyamat járul hozzá, ideális esetben az egyes folyamatok (mosogatógépek, csapok, párolóberendezés) vízfogyasztását kell nyomon követni.			
5. Az ökocímkés mosogató- és konyhai tisztítószer aránya	%	Az ISO szerinti I. típusú ökocímkét elnyert mosogató- és konyhai tisztítószer aránya.	Helyszínenként	Hulladék	A mosogatáshoz és a konyha tisztításához használt vegyszerek legalább 70 %a rendelkezik ökocímkével, pl. uniós ökocímkével (eltekintve a sütőtisztítóktól). (Lásd e dokumentum 3.7.3. pontját.)
6. Fajlagos energiafogyasztás fogyasztó vendégenként	kWh/fogyasztó vendég	A konyha teljes energiafogyasztása elosztva a felszolgált menük számával. Minden energiaforrás beszámítandó (elektromos energia, földgáz, LPG). A konyhai energiafogyasztáshoz számos folyamat járul hozzá, ideális esetben az egyes folyamatok (sütés-főzés, hűtés, mosogatás) fogyasztását külön kell nyomon követni.	Legalább konyhánként vagy szállodánként (összesíthető a szervezet szintjén) Folyamatonként	Energiahatékonyság	Konyhai energiagazdálkodási terv végrehajtása, amely magában foglalja az egy vendégre számított normalizált konyhai energiafogyasztás nyomon követését és jelentését, valamint az energiafogyasztás csökkentésére alkalmas elsőbbségi intézkedések meghatározását. (Lásd e dokumentum 3.7.4. pontját.)
KEMPINGEK					
1. A vendégek számára elérhető a környezettel kapcsolatos információk/tájékoztatás	(igen/nem)	Pl. van-e tájékoztatás a környezetkímélő közlekedési módokról (kerékpár, tömegközlekedés, elektromos kerékpárok), vannak-e környezetismereti tanfolyamok és tanösvények.	Kempingenként	Valamennyi	A szálláshely ösztönzi és előmozdítja a környezettudatos magatartást és tevékenységeket, a környezettel kapcsolatos információkat tesz elérhetővé különböző tevékenységek és tanfolyamok keretében. (Lásd e dokumentum 3.8.1. pontját.)

Mutató	Szokásos mértékegység	Rövid leírás	A nyomon követés ajánlott minimum-szintje	Kapcsolódó alapmutató az 1221/2009/EK rendelet IV. melléklete szerint (C.2. pont)	Kiválósági referenciaérték és az ahhoz kapcsolódó legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat
2. A biológiai sokféleséggel való gazdálkodást szolgáló terv végrehajtása	(igen/nem)	A kempingben hajtanak-e végre a biológiai sokféleséggel való gazdálkodást szolgáló tervet.	Kempingenként	Biológiai sokféleség	A biológiai sokféleség megőrzése vagy fokozása őshonos növényfajok ültetésével, a honos állatfajok számára biztosított bűvőhelyek létrehozásával, lehetőség szerint zöldtetők vagy földtetők építésével, valamint a vegyszerhasználat, a fény- és a zajszennyezés korlátozásával. (Lásd e dokumentum 3.8.2. pontját.) A fényszennyezés visszaszorítása az állatok zavarásának elkerülése érdekében: időzített vagy mozgásérzékelős, takarékos és megfelelően irányított fényű lámpák kihelyezése, amelyek fölfelé nem világítanak. (Lásd e dokumentum 3.8.2. pontját.) A vízfogyasztás visszaszorítása őshonos növényfajok ültetése és mulcsborítás használata révén, valamint szabályozott, lehetőleg szürkevizet hasznosító öntözőrendszerek igénybevétele. (Lásd e dokumentum 3.8.2. pontját.)
3. Fajlagos energiafogyasztás vendégéjszakánként	kWh/vendégéjszaka	A kemping teljes végső energiafogyasztása vendégéjszakánként. Egyértelműen jelezni kell, hogy az érték figyelembe veszi-e a megújuló forrásból helyben termelt energiát, és ennek mértékét külön is meg kell adni. Az épületekben és konyhákon felhasznált energiát külön is lehet jelenteni kWh/m²/év és kWh/fogyasztó vendég viszonylatban.	Kempingenként (összesíthető a szervezet szintjén) Folyamatonként	Energiahatékonyság	A fajlagos végső energiafogyasztás (eltekintve a megújuló forrásból helyben termelt energia használatától) vendégéjszakánként legfeljebb 2,0 kWh. (Lásd e dokumentum 3.8.3. pontját.)

Mutató	Szokásos mértékegység	Rövid leírás	A nyomon követés ajánlott minimum-szintje	Kapcsolódó alapmutató az 1221/2009/EK rendelet IV. melléklete szerint (C.2. pont)	Kiválósági referenciaérték és az ahhoz kapcsolódó legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat
4. A megújuló forrásokból helyben termelt energia aránya a végső energiafogyasztáson belül	%	A mutató a megújuló forrásokból helyben termelt energia százalékos arányát fejezi ki a végső energiafogyasztáshoz képest.	Kempingenként (összesíthető a szervezet szintjén) Folyamatonként	Energiahatékonyság	— (Lásd e dokumentum 3.8.3. pontját.)
5. Hitelesített megújulóenergia-kreditek használata	(igen/nem)	A szálláshely vásárol-e megújuló forrásból máshol előállított energiát (pl. zöld áramot). A hitelesítés lényege, hogy a vásárolt energiát ne számolja el másik szervezet vagy a nemzeti villamosenergia-mix.	Kempingenként (összesíthető a szervezet szintjén) Folyamatonként	Energiahatékonyság	A villamos energia 100 %-a nyomon követhető megújuló forrásból származik, amely nem szerepel más szervezet vagy a nemzeti villamosenergia-mix könyvelésében, vagy kétévesnél újabb. (Lásd e dokumentum 3.8.3. pontját.)
6. Vízfogyasztás vendégéjszakánként	liter/vendégéjszaka	A vízfogyasztást a kempingben egy éven át mérni kell, és el kell osztani a vendégéjszakák számával. Az olyan nagy úszómedencék vagy éttermek vízfogyasztását, amelyek jelentős mértékben kiszolgálnak nem bentlakó vendégeket is, ki lehet zárni a mutató számításából a referenciaértékek kontextusában.	Kempingenként (összesíthető a szervezet szintjén)	Víz	A teljes vízfogyasztás a négy- és ötszallagos összkomfortos kempingekben legfeljebb 94 liter vendégéjszakánként, egyéb kempingekben legfeljebb 58 liter vendégéjszakánként. (Lásd e dokumentum 3.8.4. pontját.)

Mutató	Szokásos mértékegység	Rövid leírás	A nyomon követés ajánlott minimum-szintje	Kapcsolódó alapmutató az 1221/2009/EK rendelet IV. melléklete szerint (C.2. pont)	Kiválósági referenciaérték és az ahhoz kapcsolódó legjobb környezetvédelmi vezetési gyakorlat
7. A keletkező szelektálatlan hulladék mennyisége vendégéjszakánként	kg/vendégéjszaka	A mutató a szelektálatlan hulladék mennyiségét fejezi ki.	Legalább kempingenként vagy annak megfelelő egységek szintjén (a szervezet szintjén összesíthető)	Hulladék Az anyagfelhasználás hatékonysága	A lerakóba kerülő hulladék teljes mennyisége legfeljebb 0,2 kg/vendégéjszaka. (Lásd e dokumentum 3.8.5. pontját.)